Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

...1921 оной ...бриин 21-нээ гарана | № 252 (16775) | 1984 оной ноябриин 2, пятница | Сэн 3 мүнгэн.

ЗАМБУУЛИНИИЕ ШЭНЖЭЛГЭДЭ ЭЛИТЭ ЕХЭ АМЖАЛТАНУУДЫЕ ТУЙЛАҺАНАЙНЬ ТҮЛӨӨ

КРЕМЛЬ СОО «САЛЮГ-7»—«СОЮЗ» ГЭЖЭ КОМПЛЕКСЫН КОСМОНАВТНУУДТА ҮНДЭР ДЭЭДЫН ШАГНАЛНУУД БАРЮУЛАГДАБА

...рий Гагаринай домог суу... ниидэлгын һүүлээр Сове... ороной үшөө 60 кос... замбуулинаар ниидэ... байна. Тиин шэнэ ниидэл... нинь орёо нарин программаараа, үни удаан үргэлжэлһөөрөө шалгардаг. «Салют-7»—«Союз» гэжэ комплекс дээрэ космонавтнууд Л. Д. Кизимэй, В. А. Соловьевой болон О. Ю. Атьковой эгээл удаан ниидэлгэнь Эсэгэ ороной космонавтикын элитэ ехэ туйлалта болоно.

Октябриин 31-дэ Кремль соо КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. У. Черненко замбуулинай баатарнуудта СССР-эй үндэр дээдын шагналнуудые барюулһан байгаа.

Шагналнуудые барюулха үедэ нүхэр К. У. Черненко үгэ хэлээ.

К. У. ЧЕРНЕНКЫН хэлэһэн үгэ

...дэтэ нүхэдүүд!

...мбуулинай дайдые шэн... гээшэ айхабтар ехэ, ...үшэр хүндэ хэрэг мүн. ...бэлиг талаантай, зорим... шэн зоригтой хүнүүд тэ... урагшань дабшуулдаг. ...хэгдэһэн шэнэ алхам ...баатаршалга болоно. ...мбуулинда 237 сүүдхэ ...Леонид Денисович ...Владимир Алексеевич Соловьевой болон Олег ...Атьковой гайхамшаг баатаршалгые мүнөөдэр ...Кремль соо ёһолон хүн... Энэнь замбуули... түүхэдэ эгээл удаан үр... ниидэлгэ болоо. ...мбуулин худар хүдэлхэ..., онсо шухаг операцинууд ...туршалгануудые хэхэ..., «Салют-7-ной» экипажай ...шэн зоригой ба мэр... шадабариин үльгэр жэ... харуулһан байгаа. Энэнь космонавтикын түүхэ бэшэгтэ мартагдашагүй хуудаһан болоһо орохо юм. Манай космонавтнууд үзэгдөөгүй үни удаан замбуулинай командировкодо ябахадаа, ехээр хүдэлхэ шадалтай, урма зоригтой байгаа гээшэ ха. Дэгдэн хөөрэлгын эрхэ байдалда түрүүшынхеэ хүдэлхэ иимэ ехэ арга боломжотой болоһон өөһэдынь врач туһаламжа үзүүлһэн байгаа ааб даа.

Замбуулинай станциин эээд борт дээрэ өөһэдынгөө космонавтнуудые, мүн Индиһээ ерэһэн айлшан Ракеш Шармые хүндэмүүшээр угтажа абаа һэн.

Нүхэд Кизимэй, Соловьевой болон Атьковой замбуулинай «марафон» научно-техническэ, арадай ажахын ба уласхоорондын-политическэ тон ехэ удха шанартай байһаниинь ойлгосотой. Фундаментальна эрдэм ухаанай талаар, мүн бодото байдалай аша туһада түсэбэй ёһоор шэнжэлгэнүүдые үнгэргэхэдэ замбуулинай комплекснуудай улам ургажа байгаа арга боломжонуудые тэрэ батадхаа бшуу. Космонавтикые хүгжөөлгэдэ бидэнэй шэлэһэн замай зүб ба ашаг үрэтэй байһые үнгэрөөшэ ниидэлгэ эли тодоор гэршэлээ. Совет замбуулинай техникын найдамтай, эрхим шанартай байһые, тэрэниие байгуулагшадай бэлиг талаангые ба космонавтнуудай тус техникые шадамар бэрхээр хэрэглэдэг байһые харуулаа.

Манай жолоодогдодог «Салют» станцинууд амгалан зорилготой шэнжэлгын лабораторинууд болоно. Олон оронуудай түлөөлэгшэд тэндэ хүрэжэ ерэһэн. Элдэб социальна байгуулалтатай гүрэнүүдэй эрхэтэдэй экипажнуудай бүридэлдэ орохо ушарташье замбуулинда тэдэнэр эбтэйгээр, эмхитэй һайнаар хүдэлдэг байгаа.

Замбуулиниие сэрэгэй хёмороо зүришэлдөөнэй бэшэ, харин үрэ түгэс харилсаа холбооной оршом хододоо байлгаха гэжэ Советскэ Союз залан шууд оролдодог. Замбуулинда зэбсэг хэрэгсэлнүүдые гаргахагүй гээшэ газар дэлхэй дээрэ бата эб найрамдал хангаха эрхэ бэшэ нүхэсэлнүүдэй нэгэниинь болоно гэжэ бидэ тоолодогбди. Тиин бусадшье оронууд иимэ зүб хараа бодол баримталдаг байг лэ гэжэ бидэ хүсэнэбди.

Нүхэдүүд! Эгээл үни удаан үргэлжэлһэн замбуулинай ниидэлгэ амжалтатайгаар бэелүүлһэнэй, тиихэдээ шэн зориг ба баатаршалга гаргаһанай түлөө Советскэ Союзай Герой Леонид Денисович Кизим Ленинэй орденоор ба «Алтан Одон» медаляар шагнагдаба. Владимир Алексеевич Соловьевто ба Олег Юрьевич Атьковто Ленинэй орден ба «Алтан одон» медаль барюулалгатайгаар Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэ, мүн тэрэшэлэн «СССР-эй лётчик-космонавт» гэһэн нэрэ зэргэ олгогдобо.

Хүндэтэ Леонид Денисович, Владимир Алексеевич, Олег Юрьевич! Үндэр дээдын шагналаартнай Таанадые халуунаар амаршалнаб. Элүүр энхые, зол жаргал, манай Эсэгэ ороной хүндэдэ, газар дэлхэй дээрэ эб найрамдалай ба хүгжэлтэ дэбжэлтын аша туһада замбуулин шэнжэлхэ талаар хүнгэн бэшэ ажалдаа шэнэ амжалтануудые туйлахыетнай хүсэнэб.

* * *

Космонавтнууд Л. Д. Кизим, В. А. Соловьев болон О. Ю. Атьков харюугай үгэ хэлэхэдээ, эгээл үни удаан үргэлжэлһэн жолоодогдодог замбуулинай ниидэлгэ хэхые найдаһанайнь, ажалыень үндэрөөр сэгнэһэнэйнь түлөө Коммунис партида ба Совет гүрэндэ, нүхэр К. У. Черненкэдэ үнэн зүрхэнэй баяр баясхалан хүргэбэ.

«Салют-7» — «Союз» — «Прогресс» гэжэ комплекс дээрэ ниидэһэн тухай экипажай гэшүүдэй гар табиһан үнэмшэлгые Константин Устинович Черненкэдэ космонавтнууд ниидэлгэ тухай дурасхаал болгон барюулһан байна.

Шагналнуудые барюулха үедэ КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо В. В. Кузнецов, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо Л. В. Смирнов, КПСС-эй ЦК-гай таһагые даагша И. Ф. Дмитриев, юрэнхы машина бүтээлгын министр О. Д. Бакланов, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь Т. Н. Ментешашвили, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин туһалагша В. А. Печенев, космонавтнуудые бэлдэлгые хүтэлбэрилэгшэ, авиациин генерал-лейтенант В. А. Шаталов, СССР-эй летчик-космонавт А. С. Елисеев, бусад тусхай тушаалтад байба.

(ТАСС).

ТАСС ШЭНЭ ҺОНИН

ҮНДЭР ДЭЭДЭ ТУШААЛТА ИНДИИН НАЦИОНАЛЬНА КОНГРЕСС (И) ГЭДЭГ ПАРТИИН ГЕНЕРАЛЬНА СЕКРЕТАРЬ

РАДЖИВ ГАНДИДА

Хүндэтэ Раджив Ганди!

Харата муухай хоро хүргэһэнһөөнь уламжалан, агууехэ энэдхэг арадай алдарта басаган, гүрэнэй ба ниитын элитэ ехэ ажал ябуулагша, эб найрамдалай болон арадуудай аюулгүй байдалай түлөө дүлэтэ тэмсэлшэ, Советскэ Союзай ехэ нүхэр, Индиин Премьер-Министр Индира Гандиин сагһаа урид наһа бараһан тухай мэдээсэл дуулахадаа, совет хүнүүд зүрхэ сэдьхэлээ хүдэлжэ, шаналал гашуудалда абтаба.

Индира Гандиин наһа баралга Индидэ ехэ гээлтэ болоно. Премьер-Министрэй харюусалгатай тушаалда удаан саг соо хүдэлхэдөө, И. Ганди али бүхы талаар Индиие һалбаруулан хүгжөөхын, тэрэнэй уласхоорондын байдалые бэхижүүлхын тула ехэ юумэ хэһэн байгаа.

И. Ганди уласхоорондын оршом соо ехэ нэрэ хүндэтэй байһан юм. Эб найрамдалые, арадуудай аюулгүй байдалые бэхижүүлхын түлөө, гүрэнүүдэй адли тэгшэ эрхэтэй харилсаа тогтоохын түлөө тэрэ эдэбхитэйгээр, залан сэхээр тэмсэдэг байгаа. Бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй хүдэлөөнэй уласхоорондын нэгэдэлые бэхижүүлхэ, уласхоорондын нэрэ хүндые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ И. Ганди айхабтар ехэ габьятай байгаа.

СССР болон Индиин хоорондохи хани барисаае бэхижүүлхэ, али бүхы харилсаае хүгжөөхэ гээшэ шухала удха шанартай гэжэ И. Ганди тоолодог һэн. Индиин Республикатай хани харилсаагаа бэхижүүлхээр Советскэ Союзай хэлбэришэгүйгөөр хүсэжэ байһыень совет хүтэлбэри эдэ шаналал гашуудалта үдэрнүүдтэ дахинаа батална.

Хүндэтэ Раджив Ганди, Танай эхын, Индиин Премьер-Министрэй наһа бараһан ушараар гүнзэгы ехэ шаналал гашуудалаа хүргэжэ байһанаа мэдүүлнэбди. Индира Гандиин нэрэ совет хүнүүдэй һайн һайхан дурасхаалда хэтэдээ үлэхэл.

К. ЧЕРНЕНКО.

ҮНДЭР ДЭЭДЭ ТУШААЛТА ИНДИИН РЕСПУБЛИКЫН ПРЕЗИДЕНТ

Господин ЗАИЛ СИНГХТЭ

Хүндэтэ господин Президент,

Харата муухай хоро хүргэһэнһөөнь уламжалан, Индиин Премьер-Министр Индира Гандиин сагһаа урид наһа бараһан тухай мэдээсэлээр Советскэ Союзай арад түмэн зүрхэ сэдьхэлээ доһолгобо. Бүхы дэлхэй дээрэ ехэ нэрэ хүндэдэ хүртэһэн Индиин элитэ ехэ хүтэлбэрилэгшэдтэ гар хүрэхые зүрхэсэһэн гэмтэдые, тэдэниие дэмжэгшэдые совет хүнүүд дураа гутан, шоо үзэнэ.

И. Ганди Советскэ Союзай, Индиин хоорондохи заншалта хани барисаае, олон янзын харилсаа холбооe гүнзэгырүүлэн хүгжөөлгэдэ ехэ хубитаяа оруулһан байгаа.

Индира Гандиин харата муухайгаар хорлуулжа, наһа бараһан дээрэһээнь совет арадай, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй үмэнэһөө Индиин арадта, правительствада гүнзэгы ехэ шаналал гашуудалаа мэдүүлнэбди. Наһа барагшын түрэл түтимдэ, дүтынь хүнүүдтэ гүнзэгы сэдьхэлэй шаналал гашуудал дамжуулхыетнай гуйнабди.

Индира Гандиин алдарта нэрэ хэтын хэтэдэ түүхэдэ үлэхэл.

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМ | **СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕТ**

РСФСР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ

УКАЗ

«РСФСР-эй СОЁЛОЙ ГАБЬЯАТА ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭ» ГЭҺЭН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

Совет соёлой талаар ехэ габьятай байһанайнь, олон жэлдэ аша үрэ ехэтэйгээр ажаллаһанайнь түлөө **«РСФСР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ»** гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо:

БУРЯАДАЙ АССР-һээ

Раднонова Надежда Федоровнада — «Текстильщик» гэжэ соёлой байшангай «Забайкальская россиянка» гэжэ дуу, хатарай арадай уран һайханай ансамблиин хормейстер, Улаан-Үдэ хото.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ М. ЯСНОВ.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Х. НЕШКОВ.

Москва, 1984 оной октябриин 31.

КПСС-эй ЦК-гай ОКТЯБРИИН ПЛЕНУМЭЙ ШИИДХЭБЭРИНҮҮДЫЕ ҺАЙШААН ДЭМЖЭНЭБДИ

АЖАЛАА ЭРИД ҺАЙЖАРУУЛХА ЁҺОТОЙБДИ

...анай ажахын барилганууд, мүн уһалууриин системэ... проект зохёохо, тэрэ... хүсэндэнь хүргэхэ хүдэл... дутагдалнууд, энээ... эрид һайжаруулха хэм... тухай КПСС-эй ЦК-... октябриин (1984 он) Пле... дээрэ ехэ анхарал хан... ...ларгдаа.

...мэһээ тэдэ проектнүү... зохёодог эмхинүүдэй ...айхабтар харюусалгатай ...нүүдай, ехэ шанга ...нүүдэйшье табигдажа ...аниинь мэдээжэ. Энэ та... бүхы ажалаа шэнэ эрхэ ...алда тааруулан эмхидхэхэ ...тала болоно. Түбхын түрүүн ...ектнүүдэй шанарые һай... ...үүлхэ, тэрэниие ажахынуу..., тэндэхи газар нютагуу... эрхэ байдалда тааруугаар ...айл һаань хямда гарга..., удаан болзорто ашаг... ...даар, илангаяа ашаг үрэ ...эй байхаар зохёохо ёһо... болонобди.

Манай организаци республикын ажахынуудта уһалууриин тусхай томо, инженернэ түхеэрэлгэтэй системэнүүдые бариха проект зохёодог гээшэ. Түрүүн колхоз, совхозуудһаа захил абаад, байра дээрэнь шэнжэлгын хүдэлмэри хэжэ, барилгынь проектые табидагбди. Тиигэжэ жэлдээ 900 мянган түхэригэй уһанай ажахын барилгануудай, уһалууриин системэнүүдэй проект зохёогдоно.

Жэшээлхэдэ, манай мэргэжэлтэдэй зохёоһон проектээр мүнөө Сэлэнгын районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо 500 гектар тариаанай газар уһалха Степная гэдэг уһалууриин системэ, Бэшүүрэй районой Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхозой газар дээрэ баһал тэды шэнээн тараалан ундалуулха Березовская системэ баригдажа байна.

Ерэхэ жэлдэ Прибайкалиин районой «Зырянский» совхоздо Молчаново-Гурулёаско гэжэ газарта 2000 гектар намаг хатааж ашаглаха ехэ системэ бариха проект табигдаха юм. Гадна Кабанскын районой «Большереченский» совхоздо бүхыдөө 4 мянган гектарта намаг хатаажа ашаглаха системын хоёрдохи ээлжээниие бариха шэнжэлгын, проект зохёолгын хүдэлмэри хэгдэжэ эхилхэ байна.

Проектнүүдые зохёохо, тэрэниие хүсэндэнь хүргэхэ, барилгые саг соонь зүбөөр ашаглажа, тэндэһээ продукци ехээр абаха—эдэ бүхы хэрэгэй түлөө энээндэ хабаатай проектнэ организацинуудай, барилгын предприятинуудай болон захил хэһэн ажахынуудай харюусалгые адли дээшэлүүлхэ гэжэ КПСС-эй ЦК-гай октябриин (1984 он) Пленумэй шиидхэбэринүүд соо тон зүб заагдана. Энээндэл тааруулжа бүхы ажалаа шэнэдхэн ябуулха ёһотойбди.

Г. ПРОШКИН,
«Еостоксибгипроводхозой» Буряадай отделениин ахамад инженер.

НЭГЭН ХҮСЭЛТЭЙ БОЛОХОДОО

...ансашье шэнэ барилганууд... олоор бодхоохо бэшэ, ...нгаа хэзээ нэгэтэ бари..., дүүрэн хүсэндөө ашаг...даагүй байһан уһалууриин ...шан системэнүүдые һэль... шэнэлхэ тухай КПСС-эй ...гай октябриин Пленумэй ...бэринүүд дотор онсо ...рал хандуулагданхай.

Энэнь бидэниие, уһанай ...ын барилгын организаци...дай хүдэлмэрилэгшэдые ...улна. Юуб гэхэдэ, ай...бтар ехэ мүнгэ зөөриин, ...лай хүсэнэй гаргагдажа ...гдаһан уһалууриин зарим ...темэнүүд дүүрэн хүсэндөө ...лгэгдэдэггүй, орхигдо...од байдаг бшуу.

Тэрэнэй шалтагааниинь олон ...б даа. Жэшээнь, Мухар...бэрэй районой Түгнын сис... абаад үзэе. Тэндэ хэ... зуу мянган гектар тарияа... уһалха үнэтэй системэ ...гдаһан аад, уһанай дута... дээрэһээ орхигдошонхой ...уу. Саашадаа тэрэниие ...оргээхэ, илангаяа энээндэ ...нгэ зөөри нэмэгдэжэ һомо...доод, Хёлго голой уһые ...шэ оруулха, газар доро... уһа гаргаад, «Фрегат», «Днепр» түхэлэй хүсэтэ агрегатуудые олоор тодхожо, газар ...лха арга олгогдохо гээд ...анабди.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна ...етарь нүхэр К. У. Черненко ...Пленум дээрэ хэлэһэнэй ёһоор, уһанай ажахын барилгые эмхидхэхэ ба газар ашаглаха талаар бүхы предприяти, организаци болон колхоз, совхозуудай хамтын хүсэлэл оролдолгонуудые, харюусалгануудые нэгэ шэглэлтэй, гүрэн түрын удха шанартай болгохо гээшэ алишье талаараа зүб байна.

Ехэ гаргаша хэжэ, уһалууриин ямар нэгэ барилга бодхоогоод, тэрэнэйнгээ хайша хэрэгээр, муугаар ашаглагдажа байхада барилгашад ямар урматай хүдэлхэб даа. Мэдээжэ, Харин булта нэгэ уг зорилготой, бэе бэедээ эрилтэ ехэтэй байхада бүхы ажал хэрэгнай урагшатай ябаха хэ юм.

Манай «Бурводстройн» барилгын управлениин предприятинууд жэлдээ 20—23 миллион түхэригэй уһанай ажахын объектнүүдые бодхоодог гээшэ. Жэшээнь, гансахан энэ жэлдэ Баргажанай районой Бодоной совхоздо, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо хамта 700 гектар газар уһалха хүсэтэй электрын элшэ хүсөөр хүдэлгэгдэхэ бүлүүр станци тодхожо, тэндэ шэнэ «Фрегат» түхэлэй түхеэрэлгэнүүдые хүдэлгэхэ сорго хоолойнуудые, һубаг ханаабуудые татажа байнабди. Мүн Хориин совхоздо баһал тиимэ бүлүүр станци тодхохо, «Фрегат» түхэлэй агрегадуудаар уһалуури хэхэ системэ баригдажа эхилэнхэй.

Тэрэшэлэн ерэхэ жэлһээ Хурамхаанай районой зүүн урдахи талын совхозуудта газар уһалха, хуурай талые уһатай болгохо, намаг хатааха тон ехэ хэмжээнэй хүдэлмэри хэгдэжэ захалха юм.

Энээнһээ гадна, уһалууриин олохон хуушан системэнүүд дээрэ хаалта, һубаг ханаабуудые һэльбэн шэнэлжэ, мүнөөнэй хүсэ ехэтэ агрегадуудые тодхохо аргатай болгоод, уһалагдадаг газарые үргэдхэхэ талаар баһал ехэ юумэ хэхэ байнабди.

Гэхэтэй хамта манайшье управлениин барилгын организацинуудай ажалда дутуу дунда юумэн үшөөл олон, барилгын шанар хүсэд һанаһанда хүрэнэгүй гэжэ мэдэнэбди. Энэ талаар бүхы хүсөө гаргаха, илангаяа дутагдалнуудаа түргэн усадхаха ёһотойбди. Иигээд саашадаа бүхы мелиоративна хүдэлмэридэ анхаралай ехээр хандуулагдадаг, тэндэхи предприяти, организацинуудые материально-техническэ талаар хангалгын бүри һайн болсон байхадань бүхы ажалдамнай баһал ехэ хубилалтанууд болохо гэжэ этигэнэбди.

А. НЕЧАЕВ,
«Бурводстрой» барилгын управлениин ахамад инженер.

Пассажирнуудай автотранспортко гурбадахи предприятида нэгэдэхи классай дүрбэн жолоошод А. Пыкин, Н. Белышев, В. Казаркин, М. Безызвестных гэгшэд мүнөө 1986 оной түсэбөөр ажаллана.

Манай фотокорреспондент С. Балдуевай зураг дээрэ энэ предприятиин түрүү жолоошодой нэгэн Николай Фёдорович Белышевые харанат. Ажалша бэрхэ, урагшаа һанаатай энэ нүхэрнай социалис мүрысөөндэ ходо түрүүлжэ гарадаг юм. Октябриин 67 жэлэй ойн хүндэлэлэй ажалай вахтада тэрэ мүнөө жагсанхай.

Агуу Октябриин хүндэлэлдэ

ЭРХИМ ПРОХОДЧИК

Юрий Мельничугай хүтэлбэрилдэг бригадын коллектив Хойто-Муяын гайхамшаг тоннелиин барилгада табадахи жэлээ хабаадалсажа, элдэб бэрхэшээлнүүдые дабажа гараа. Эдэнэр үдэрһөө үдэртэ урагшаал дабшажа, даабаряа амжалтатайгаар бэелүүлнэ. Бэшэндээ түрүү ажалай үльгэр жэшээ харуулна.

Һаяшаг Ю. И. Мельничук СССР-эй Транспортна барилгын министерствын Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаба. Энэ залуу проходчигто «БАМтоннельстрой» управлениин «Эрхим мэргэжэлтэ» гэһэн нэрэ соло олгогдоһон байха юм.

— Агууехэ Октябриин 67 жэлэй ойн һайндэрэй урда иимэ үндэр шагналнуудта хүртэһэндөө урма баяртайб. Саашадаа бүри һайнаар хүдэлжэ, Хойто-Муяын тоннелиин барилгые болзорһоонь урид дүүргэхэ хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа зорюулхаб, — гэжэ бэрхэ хүдэлмэришэн Ю. И. Мельничук хэлэнэ.

К. ЖАМЬЯНОВ.

АМЖАЛТАЯА АРЬБАДХАНА

Кабанскын районой Выдринэ станцидахи 12-дохи поездын коллектив ажалай түрүү дүй дүршэл, социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, хүүргэнүүдые капитальнаар заһабарилха түсэбтэ даабаряа амжалтатайгаар бэелүүлжэ ябана. Тэдэнэр хүүргэ заһабарилха юһэн һарын түсэбые 110 процент дүүргээд, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ даабаряа үлүүлэн дүүргээ. Поездын коллектив гол хүдэлмэриһөө гадуур тус станциин хүдэлмэришэдтэ баниин барилга эхилэнхэй.

Байгша оной нэгэдэхи кварталай туршада дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ илажа, тэдэнэр Зүүн Сибириин түмэр замай управлениин дамжуулгын Улаан тугаар урмашуулагдаһан байха юм. Мотовозой жолоошон М. Ф. Титов, хабсаргагшадай бригадирнууд Ю. С. Тоголин, В. И. Степаненко, хабсаргагшад С. Ю. Петерсон, А. В. Кульгаев, А. И. Соколов гэгшэд коллектив дотороо дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй манлайда дабшанад.

В. ЦИБИН.

ҮНДЭР НЭРЭДЭ ХҮРЭХӨӨР

Тээсгэн намарай нэгэ үдэр Хориин районой «Сельхозхимия» нэгэдэлэй ахамад агроном Виктор Григорьевич Спиридоновтой сугтаа Хүлэй совхозой Тарбагатайн отделенидэ хүрэжэ ерэхэдэмнай, тэндэхи оньһожоруулагдаһан отрядай механизаторнууд тариалан дээрэ шэбхэ гаргажа сүлөө тухагүй хүдэлжэ байгаа һэн.

— Эндэмнай коммунис ажалай ударник, нэгэдэлэй профкомой гэшүүн, ажахын үнинэй механизатор Петр Федорович Шараповай хүтэлбэрилдэг звеногойхид габшагай шангаар хүдэлжэ байна гээшэ, — гэжэ ахамад агроном омогорхолтойгоор хэлээд, саашань иигэжэ үргэлжэлүүлнэ. — Эдэнэрнай урдаа табигдаһан түсэбтэ даабаринуудые саг болзор соонь, һайн шанартайгаар дүүргэдэг юм. Мүнөө КПСС-эй ЦК-гай октябриин Пленумэй шиидхэбэринүүдээр урмашан баясажа, бүри эршэмтэйгээр хүдэлхэ гэжэ шиидээ.

Эгээл иигэжэ хөөрэлдэһөөр байтарнай бидэнэй хажууда МТЗ-80 түхэлэй трактор ерээд, зогсошобо. Тэрэнэй кабина сооһоо звеное даагша Петр Шарапов буужа, бидэнтэй танилсан ажал хүдэлмэри тухайгаа тобшохоноор тоб байса хэлэнэ.

— Байгша оной арбан һарын туршада хараалагдаһан түсэбэй ёһоор, 48 мянган тонно наг шэбхэ гаргаха байһан аад, тэрэнээ 13 мянган тонноор үлүүлээбди. Мүнөө газарай үрэжэл дээшэлүүлхэ айхабтар ехэ зорилгын табигдажа байхада, бидэшье энээндэ хубитаяа оруулхабди, — гэжэ Шарапов хэлэнэ.

Эндэ механизаторнууд Даниил Спиридонов, Анвар Иманов, Леонид Спиридонов гэгшэд илангаяа һайнаар хүдэлнэ. Эдэ нүхэд даажа абаһан техникэдээ нарин нягтаар, эзэн ёһоор хандадаг, тэрэнээ ходол бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэхын түлөө оролдодог байха юм. Энэ талаар тэдэнэр «Сельхозхимия» нэгэдэлэйнгээ коллективэй механизаторнуудай дундаһаа онсо шалгарна.

Эдэ гурбан анда нүхэд хэдэн жэлэй туршада сугтаа ажаллаха зуураа, баян дүршэлөө бэе бэедээ дамжуулдаг, мүн ургажа ябаа залуушуулые һургадаг байна.

— Би хоёрдохи жэлээ Анвар Имановтай, аха дүүнэр Спиридоновуудтай сугтаа хүдэлнэб. Намда ДТ-75 түхэлэй ашаа тээдэг түхеэрэлгэтэй трактор даалгагданхай. Тэрэмни яһала һаадгүй һайн ябана. Ямар нэгэн юумэнэй эбдэршоо һаань, аха нүхэдни тэрэ доронь туһаламжа үзүүлдэг,— гэжэ комсомолой гэшүүн, залуу механизатор Александр Морой хүхюун зангаар энеэбхилэн хөөрэнэ.

— Манай звеногой гэшүүд коммунис ажалай коллективэй нэрэ хүндэдэ хүртэхын түлөө тэмсэнэ, — гэжэ нүхэр Шарапов бидэндэ дуулгаба.

Энэ нэрэ зэргэдэ хүртэхөөр тэмсэжэ байһан тус коллективэй урдаа табигдаһан ямаршье зорилго заатагүй дүүргэхэнь лабтай. Тэдэнэй хэһэн хүдэлмэри имагтал эрхим сэгнэлтэдэ хүртэдэг. Гадна түлишэ, тоһодолгын хэрэгсэлнүүдые, тракторай резинэ, мөөрнүүдые, запасной хэрэгсэлнүүдые алмаха талаар мүн зарим амжалтануудые туйланхай.

Г. БАДМАЕВ,
манай корр.

ШАГНАЛ

Олон жэлэй туршада аша үрэтэйгөөр ажаллаһанайнь, авиационно промышленностиин хүгжэлтэдэ өөрын ехэ хубита оруулһанайнь, ниитын-политическэ ажабайдалда эдэбхитэйгээр хабаадалсаһанайнь түлөө, түрэһөөр 70 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, Социалис Ажалай Герой Серафим Иванович **Исаевые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаба.

* * *

Ажахын болон совет организацинуудта удаан саг соо аша үрэтэйгөөр ажаллаһанайнь түлөө, түрэһөөр 50 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, арадай депутадуудай Онохойн поселково Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Елизавета Борисовна **Поповае** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаба.

* * *

Партийна болон ажахын организацинуудта удаан саг соо аша үрэтэйгөөр ажаллаһанайнь түлөө, түрэһөөр 50 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, «ЗабайкалпромстройНИИпроект» институдай директор Владимир Геронтьевич **Эповые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаба.

* * *

Республикын загаһанай ажахын хүгжэлтэдэ габьяатай байһанайнь, олон жэлэй туршада аша үрэтэйгөөр ажаллаһанайнь түлөө «Байкалрыбпром» гэжэ Загаһанай промышленностиин Байгалай үйлэдбэриин нэгэдэлэй генеральна директор Кирилл Максимович **Бурлаевта Буряадай АССР-эй загаһанай ажахын габьяата хүдэлмэрилэгшэ** гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдобо.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

ТООСООН БА ҺУНГАЛТА

ХАРЮУСАЛГАЯА УЛАМ ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ

Коммунист В. С. Шекуновой хүтэлбэрилдэг бригадын коллектив арга боломжонуудаа һайса элирхэйлээд байхадаа, арбан нэгэдэхи табан жэлэй даабарииие дүрбэн жэл соо дүүргэхэ гэһэн үүсхэл гаргаа бэлэй. Барилга-хабсаралгын 651-дэхи поездын захиргаан, партийна эхин организаци энэ түрүү коллективэй үүсхэлые дэмжэжэ, али бүхы аргаар туһалжа, дүй дүршэлыень бултанай шадабари болгохо зорилготойгоор эдэбхитэй хүдэлмэри ябуулжа байнхай.

В. С. Шекуновой даадаг бригадын коллектив газар үрэмдэдэг түхеэрэлгэнүүдээ, шулуу бутаргадаг тээрмэнүүдээ, трактор, машина болон экскаваторнуудаа мини байлгангүйгөөр ашаглажа, тоннельнүүдэй, түмэр харгын барилгада хэрэгтэй зүйлнүүдые ехээр, һайн шанартайгаар гаргаха гэжэ эрмэлзэнэ.

Һүбэлгэн ухаатай, шадамар бэрхэ, дүршэлтэй мэргэжэлтэн В. С. Шекунов коллективтэ партийна бүлэгэй хүдэлмэриие толгойлно. Коммунистнуудаа тон харюусалгатай участогуудта хубаарилан табидаг юм. Жэшээлхэдэ, залуу коммунист В. Б. Бабий звеное даагшаар хүдэлнэ. А. И. Гребенко ПДСУ-200 түхэлэй шулуу үйрүүлдэг түхеэрэлгые хүдэлгэнэ. Коммунистнууд даажа абаһан ажал хэрэгтээ харюусалга ехэтэйгээр хандадаг, бага гаргашатайгаар шулуу бутаргажа, эрхим шанартай продукци гаргаха гэжэ эрмэлзэдэг, тэрэ зорилгоёо бодото дээрэнь бэелүүлжэ шададагшье.

В. С. Шекуновой хүтэлбэрилдэг партийна бүлэг «Нижнеангарсктрансстрой» трест дотор эрхимэй эрхим бүлэг гэжэ тоологдоно. Хаана коммунистнууд эдэбхи үүсхэл гарган, эршэ зоригтойгоор ажалланаб, тэндэл амжалта түйлагдадаг шуу. В. С. Шекуновой толгойлдог бригадын коллектив арбан нэгэдэхи табан жэлэй даабарие 3 жэл 6 һарын туршада дүүргэһэн тухайгаа элидхээ һэн.

Барилга-хабсаралгын 651-дэхи поездын бэшэшье олон хүдэлмэришэд хүсэеэ гамнангүйгөөр ажаллажа, БАМ-ай барилгые түргэнөөр бүтээхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулалсана. Мастерска участогуудай, бригадануудай коллективүүд коммунистнуудай хүтэлбэри доро эгээл үндэр бүтээсэ түйлахые, барилгын хүдэлмэриин өөрынь үнэ сэнгые хямдаруулхые оролдоно. Эдэнэр шулуу малтажа, бутаргажа, БАМ-ай барилгада эльгээхын хажуугаар түмэр замай Гоуджекит разъезд, Солнечный посёлок барилсана.

1985 ондо Байгалай хадануудһаа Северобайкальск станци хүрэтэрхи түмэр харгы саг үргэлжын ашаглалгада тушаагдаха юм. Барилга-хабсаралгын 651-дэхи поездын хүдэлмэришэд энэ ехэ хүдэлмэридэ сэхэ хабаадалсаха болоно. Гоуджекит разъездын гол шухала объектнүүд заагдаһан болзортоо ашаглалгада тушаагдаха ёһотой.

Барилгын энэ эмхиин партбюро эдэбхитэй хүдэлмэри ябуулна. Партийна эхин организациин халуун дэмжэлгэтэйгээр бригадна подрядай гуримаар бүхы ажалай 65 процентнь хэгдэдэг болонхой. Социалис мүрысөөнэй ябаса тон анхаралтайгаар шалгагдажа байдаг. Бригадануудай дунда дэлгэрһэн мүрысөөнэй дүн һара бүри, мастерска участогуудай — кварталда нэгэ удаа согсологдожо, эрхим үрэ дүн түйлагшад дамжуулгын Улаан вымпелээр, дурасхаалта бэлэгүүдээр урмашуулагдадаг.

Гүрэнэй, үйлэдбэриин, технологическа журамые шангадхажа, барилга түргэнөөр, эрхим шанартайгаар хэхэ даабари болон уялгануудаа амжалтатайгаар бэелүүлхэ хэрэгтэ эдэ бүхы хэмжээ ябуулганууд ехэ үүргэ дүүргэнэ гэжэ тэмдэглэлтэй.

— Хүдэлмэришэдэй харюусалгатайгаар, үдэрһөө үдэртэ шангаханаар хүдэлжэ байһан дээрэһээ манай поездын коллектив байгша ондо барилга хэхэ даабаряа бүри июлиин 1-дэ дүүргээ бэлэй. Эдэ амжалтада партийна эхин организациин оруулһан хубита нилээд ехэ ааб даа, — гэжэ поездын партбюрогой секретарь И. И. Михомисля һая үнгэргэгдэһэн тоосоото-һунгалтын суглаан дээрэ элидхэл хэхэдээ мэдүүлбэ.

—Манай барилга-хабсаралгын 651-дэхи поездын хүдэлмэришэд КПСС-эй XXVI съездын, КПСС-эй ЦК-гай удаадахи Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бодотоор бэелүүлхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулалсажа байна. Бидэ үдэр бүри эгээл үндэр үрэ дүн түйлахын тула яһала оролдонобди. Энээнэй ашаар һара, квартал бүхэнэй даабари үлүүлэгдэнэ. Ерэхэ жэлдэ бидэ Северобайкальск станци хүрэтэрхи түмэр харгые саг үргэлжын ашаглалгада тушаалсаха болонобди. Эндэ олон объектнүүдые барихабди. Энэ шухала даабариие бэелүүлхэ хэрэгтэ манай поездын партийна эхин организаци, коммунистнууд бүхы хүсэ шадалаа элсүүлхэ байха, — гэжэ коммунист, түрүү хүдэлмэришэн Ф. Т. Белый элидхэл тушаа үгэ хэлэхэдээ тэмдэглэбэ.

Саашадаа ажалай, технологическа журамые улам шангадхажа, арбан нэгэдэхи табан жэлэй даабарие болзорһоонь холо урид дүүргэхын түлөө бултадаа оролдохобди гэжэ Ж. О. Цыденов, В. И. Рева, В. И. Савченко болон бусад мэдүүлбэ.

Барилга-хабсаралгын 651-дэхи поездын коллектив «Нижнеангарсктрансстрой» трестын түрүү коллективүүдэй нэгэниинь. Гэбэшье эндэ хамаг юумэн жэгдэ һайнаар бүтэнэ гэжэ хэлэхын аргагүй. Муу шанартай барилгын материал захигшадта эльгээхэ, заримынай хэрэглэмжые болзор соонь дүүргэхэгүй ябадал эндэ үзэгдэдэг. Олохон трактор болон машинануудые нэгэ халаанай гуримаар ашаглаха ушар гарана. Эдэ бүхы дутагдалнуудые усадхаха, харюусалгаяа улам дээшэлүүлхэ хэрэгтэ коммунистнууд хаба шадалаа сүм элсүүлхэ, табан жэлэй даабариие болзорһоонь урид дүүргэхэ талаар хараалһан шиидхэбэри баталан абаа.

В. РУМЯНЦЕВ,
КПСС-эй Хойто-Байгалай горкомой инструктор.

ҺУЛА ЭРИЛТЫН ХОЙШОЛОН

Горхоной түмэр замай узелай партком коммунистнуудайнгаа үмэнэ тоособо. Тоосоото элидхэл хэһэн парткомой секретарь В. М. Халтурин узелай түмэр замшадай коллективэй үнгэрһэн үедэ түйлаһан үрэ дүнгүүд, социалис мүрысөөнэй эмхидхэл тухай тогтоо. Энэ талаар ехэ һайрхамаар юумэн тиимэ олон бэшэ байшоо.

Юрэдөө, дутагдалнуудынь, алдуу эндүүнүүдынь диилэхээ һанаа гэжэ тэмдэглэмээр. Үйлэдбэриин талаар хараад үзэе. Узелай станцинууд арадай ажахын ашаа тээхэ түсэбтэ даабариие дүүргэжэ шадаагүй. Шулуутан ба Элхи станцинуудта дүтэ шадар ашаа зөөдэг вагонуудай зогсолго нормоһоо үлүү гараа. Мастерска зарим участогуудта ажалай журам һула.

Партком болон партийна эхин организацинууд дунда шатын кадрнуудые шэлэн олохо, һурган хүмүүжүүлхэ шухала асуудалда анхаралаа хандуулаагүй байна. Тоосоото үедэ Элхиин, Шулуутайн, Горхоной станцинуудай партийна эхин организацинууд нэгэшье шэнэ хүниие зэргэдээ абаагүй. Гэхэтэй хамта, жэшээнь, депогой партийна эхин организациин КПСС-эй гэшүүндэ кандидадаар абтаһан дүрбэн хүн кандидатска стаж дабажа шадаагүй, партиин гэшүүнээр абахые гүйһан мэдүүлгэнүүдтэнь арсалта хэгдээ бшуу. Энэ ушар хадаа партийна организациин ба парткомой зүгһөө энэ асуудалда анхаралаа табяагүй байһые гэршэлнэ.

Т. С. Пакулова, П. М. [illegible]лов гэгшэд суглаан дээрэ үгэ хэлэхэдээ, коммунист б[...] хэн үйлэдбэри дээрэ түрүү зэргэдэ ябаха, коллективэй нииитын ажабайдалда эдэбхи[...]тэй хабаадаха гэһэн уялгаа нэрэдээ хүрэмөөр дүүргэдэ[...]гүй. Партийна журам эбд[...]хэ, взносоо болзор соонь т[...]лэхэгүй, суглаандаа ерэхгүй ушарнууд үзэгдөөд лэ б[...]даг шуу. КПСС-эй Устав[ай] эрилтэнүүдые хэр дүүргэ[жэ] ябаһан тухайгаа хэн нэ[гэн] коммунистын партийна суглаан дээрэ гү, али парткомой, партбюрогой заседани дээрэ тоосожо байһаниинь харагдаа, дуулдаагүй.

Больницые капитальна заһабарилха, байрын [...] гэрнүүдые, спортивна зал б[а]риха, залуушуулай ажал[...] сүлөө сагые эмхидхэхэ г[...] мэтын шухала асуудалнууд[...]та партком анхаралаа таб[...]гүй байна гэжэ КПСС-эй г[э]шүүн Е. Д. Зуева ажаг[лал]та хэбэ.

Эдэ болон бусад дутагдалнууд хадаа узелай парткомой һула хүдэлмэриие, предприятиин хүтэлбэрилэгшэдэй үмэнэ партийна ёһоной эрилтэ табижа шадаагүй байһые гэршэлнэ бшуу. Эдээнһээ [...]нээр һунгагдаһан партком [...]зохихо тобшолол хэхэ зэрэгтэй.

Тоосоото-һунгалтын партийна суглаанай хүдэлмэридэ КПСС-эй райкомой [...]дэхи секретарь В. Е. Ту[...]тов хабаадалсаа.

Б. ДУЛМАЖАПОВ,
КПСС-эй Загарайн райкомой инструктор.

ЭДЭБХИТЭДЭЙ ҺУРАЛСАЛ

Локомотив-вагон заһабарилгын заводой үзэл сурталай хүдэлмэриин эдэбхитэдэй һургуулиин ээлжээтэ хэшээл үнгэрбэ. Табяад гаран цех, таһагуудай партийна организацинуудай секретарьнарай орлогшонор тэрээндэ хабаадаба. Эдэбхитэдэй һуралсалые заводой парткомой секретариин орлогшо А. Г. Лубсанов хүтэлбэрилһэн байгаа. Һурагшадай үзэмжэдэ хоёр асуудал табигдаа һэн. Нэгэдэхинь — завод дотор атеис пропагандын байдал болон тэрэниие һайжаруулха хэмжээнүүд. Хоёрдохинь — парторганизацинуудай секретарьнуудай орлогшонорой хүдэлмэриие һайжаруулха тухай. Эдэ асуудалнуудаар заводой профкомой хүдэлмэрилэгшэ О. Э. Наац болон парткабинедые даагша В. О. Бородина элидхэлнүүдые хээ.

Н. БАДМАРИНЧИНОВ.

УРМАШАМА ДҮНГҮҮД

Байгша ондо Оронгын совхозой механизаторнууд 41 мянган центнер орооһо таряа сохёо гэхэ гү, али гектар бүхэнһөө дунда зэргээр 11 центнер абтаа. Тиихэдэнь шэниисын дунда зэргын ургаса 14,2 центнертэ хүрэһэн байна. Хоёрдохи отделениин комбайнернууд Леонид Таюрский 243 гектарай таряа сабшажа, хамта дээрээ 5137 центнер орооһо сохёо, Сергей Суслов 265 гектар унагаажа, 5002 центнер таряа суглуулаа. Нэгэдэхи отделениин В. П. Доржиев 444 гектар дээрэһээ 4833 центнер, С. П-Д. Доржиев 408 гектарһаа 4459 центнер, С. Халзанов 304 гектарһаа 3546 центнер орооһо хуряагаа.

Жолоошод Б. Д. Запханов —10453 центнер, А. Д. Очиров—9267 центнер, Д. Н. Тудупов — 8263 центнер, А. Ч. Нимаев—9120 центнер орооһо комбайнуудһаа зөөгөө.

Бүхыдөө оронгынхид орооһо таряа ургуулха ба гүрэндэ тушааха оайгша онойнгоо, мүн бүхы табан жэлэйнгээ түсэбүүдые амжалтатайгаар дүүргэбэ гээшэ. Жэшээнь, байгша оной түсэбэй ёһоор, 4500 центнерэй оронд 7000 центнер гүрэндэ худалдагдажа, түсэбөө холо үлүүлээ. Үнгэрэгшэ үеын саган уларилые хараада абабал, эндэхи механизаторнуудай түйлаһан үрэ дүнгүүд яһала һайн байгаа гэжэ тэмдэглэхээр.

Н. ДАБАЕВ.

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ

УКАЗ

«СССР-эй ГАБЬЯАТА МЕЛИОРАТОР» ГЭҺЭН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ БИИ БОЛГОХО ТУХАЙ

СССР-эй Верховно Соведэй Президиум иигэжэ **тогтооно:**

1. «СССР-эй габьяата мелиоратор» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ бии болгохо.

2. Мелиорациие хүгжөөлгэдэ ехэ хубитаяа оруулһан, энэ һалбарида арбан жэлһээ бага бэшэ сагта хүдэлһэн барилгын, промышленна, ашаглалгын, научна, проектнэ болон бусад предприятинуудай, организацинууд болон эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдтэ СССР-эй Верховно Соведэй Президиумээр «СССР-эй габьяата мелиоратор» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо.

3. «СССР-эй габьяата мелиоратор» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ тухай Дүримые ба «СССР-эй габьяата мелиоратор» гэжэ энгэртээ зүүхэ тэмдэгэй тодорхой найруулгые баталха.

4. СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1979 оной июлиин 3-най Указаар («СССР-эй Верховно Соведэй ведомостьнүүд, 1979 он, 28-дахи номер, 479-дэхи статья; 1982 он, 1-дэхи номер, 1-дэхи статья, 23-дахи номер, 408-дахи статья; 1984 он, 29-дэхи номер, 502-дохи статья) баталагдаһан СССР-эй орденууд, медальнууд болон хүндэтэ нэрэ зэргэнүүд тухай юрэнхы Дүримэй 19-дэхи статьяда «СССР-эй габьяата парашютист-туршагша» гэһэн үгэнүүдэй һүүлээр «СССР-эй габьяата мелиоратор» гэһэн үгэнүүдые нэмэжэ бэшэхэ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ
К. ЧЕРНЕНКО.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь
Т. МЕНТЕШАШВИЛИ.

Москва, Кремль.
1984 оной октябриин 26.

„СССР-эй ГАБЬЯАТА МЕЛИОРАТОР" ГЭҺЭН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ ТУХАЙ

ДҮРИМ

1. Мелиорациие хүгжөөлгэдэ ехэ хубитаяа оруулһан, энэ һалбарида арбан жэлһээ бага бэшэ сагта хүдэлһэн барилгын, промышленна, ашаглалгын, научна, проектнэ болон бусад предприятинуудай, организацинууд болон эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдтэ СССР-эй Верховно Соведэй Президиумээр «СССР-эй габьяата мелиоратор» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдохо.

2. Мелиоративна предприятинуудай, организацинууд болон эмхи зургаануудай мэдэлдэнь байдаг СССР-эй Мелиорациин болон уһанай ажахын министерствын, СССР-эй бусад министерствэнүүдэй, гүрэнэй комитедүүд болон албан зургаануудай зууршалгаар «СССР-эй габьяата мелиоратор» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдохо.

3. «СССР-эй габьяата мелиоратор» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргын олгогдоһон хүнүүдтэ СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Грамота ба энгэртээ зүүхэ тэмдэг барюулагдаха.

4. «СССР-эй габьяата мелиоратор» гэһэн тэмдэг энгэрэй баруун таладань, энэ нэрэ зэргэдэ хүртэһэн хүнүүдэй СССР-эй орденуудтай байгаа һаань, энгэрэй тэмдэг тэдэнэй дээдэ таладань зүүгдэхэ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь
Т. МЕНТЕШАШВИЛИ.

Улаан-Үдын М. И. Калининай нэрэмжэтэ локомотивна деподо хэдэн зуугаад машинист хүдэлдэг юм. Тэдэнэй дундаһаа нэгэдэхи классай машинист М. Н. Волков (зураг дээрэ) түрүү зэргэдэ ябадаг, электровозуудай жолоошодой мүрысөөндэ нэгэнтэ бэшэ илажа гараһан байна.

Михаил Николаевич 1965 ондо, Улаан-Үдын түмэр замай техникум дүүргэжэ гараһанай һүүлээр, Улаан-Үдын локомотивна деподо ажалладаг болоо юм. Үйлэдбэриин түрүүшүүлэй нэгэн дүрбэн жэлэй саана Хабаровскын түмэр замай институт заочноор дүүргэһэн байна. Коммунист Волков эрхим мэргэжэлтэй жолоошон гэжэ деподо суурхадаг.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ҮДЭР БҮРИ СОГСОЛОГДОНО

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнда совет арадай илаһаар 40 жэлэй ойн хүндэлэлдэ, Агуу Октябриин 67-дохи жэлэй ойе угтуулан, Улаан-Үдын авиазаводой цехүүдэй дунда габшагай мүрысөөн дэлгэрээ. Хэрбээ үнгэрһэн сентябрь һарада Новороссийск, Керчь хотонуудые хамгаалагшадай дурасхаалда ажалай вахтанууд зорюулагдаһан һаа, мүнөө Минск, Тула хотонуудые сүлөөлэгшэдтэ октябрь һарын ажалай бэлэгүүд зорюулагдаһан байна.

Авиазаводой коллектив соо үнинэй мэдээжэ Николай Семенович Кириковэй бригада табан жэлэйнгээ түсэбтэ даабаринуудые сүм дүүргэнхэй. Эдэнэр социалис мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ жагсаһаар. Тиихэдэ Фёдор Павлович Трифоновэй хүтэлбэрилдэг бэлэдхэлэй-штамповочно цехэйхид хараалагдаһан уялга, даалгабаринуудаа урагшатай дүүргэжэ, эрхим шанартай продукци гаргана.

Мүн лэ Юрий Степанович Гришинэй хүтэлбэрилдэг 3-дахи цехэйхид илагшадай тоодо оронхой. «Үйлэдбэриин журам хазагайруулангүй, хуушан бүридэлөөрөө түсэбтэ табан жэлэй дүүрэтэр хүдэлхэ» гэһэн уряа доро ажаллажа байһан Владимир Иванович Сухановай бригадын гэшүүд хоорондоо харилсаатай мэргэжэлнүүдые шудаланхай, шармайн оролдодог. Заводой коллективүүд сооһоо саг үргэлжэ шалгардаг бригадын слесарь, Октябриин Революциин ордентой Артем Андреевич Мазур залуушуулые һурган хүмүүжүүлгэдэ ажалай ветерануудай хабаадахыень уряалдаг, хүндэтэй хүнүүдэй нэгэн юм.

Агуу Октябриин хүндэлэлдэ дэлгэрһэн мүрысөөнэй дүнгүүд үдэр бүри согсологдожо, заводой радиогоор соносхогдожо байдаг.

А. БЕЛОУСОВА.

КПСС-эй АГРАРНА ПОЛИТИКА БЭЕЛҮҮЛЭГДЭНЭ

ГАЗАР ШЭНЭЛЭГДЭНЭ

Агропромышленна комплексын гол шухала зорилгонуудые шиидхэхэ үргэн зам тодорхойлогдобо. Энэмнай эршэдхэлгын үндэһэ һуури дээрэ хүдөө ажахые саашадань хурданаар хүгжөөхэ, ороной эдеэ хоолой нөөсэнүүдые найдамтайгаар арьбадхаха хэрэг болоно.

2000 он хүрэтэрхи үедэ газарые шанаржуулан һайжаруулха тухай СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй зохёоһон ба КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой баталһан түсэбые манай партиин ЦК-гай октябриин 23-да болоһон Пленум һайшаан дэмжээ.

Манай гол баялиг, бүхы юумэнэй үндэһэ һуури болохо газарай үрэжэлые дээшэлүүлхэ шэнэ шата нээгдэбэ. Нилээд богони болзорой туршада уһалагдадаг ба хатаагдаһан газарай талмайе нэгэ хахад дахинаар үргэдхэгдэхөөр хараалагдаа. Энэмнай урдань нэгэ хоолосой ургажа байһан газарта хоёрые ургуулха, шэнэлэгдэһэн газар дээрэһээ абтадаг таряан ажалай продукциие хоёр дахин ехэ болгохо арга олгохо юм.

Тиигэжэ хүдөө ажахымнай ган гасууриһаа хохидолгонь эрид бага болгогдохо ушартай. Ороной саган уларилай хубилалтануудта баригдангүйгөөр газар таряаланай бүхы продукциин хахадыень тооной абаха аргатай болохо гээшэ. Хараад үзэхэдэмнай тон ехэ зорилго шиидхэгдэнэ, ургасын хуби заяанһаа айжа байхаяа болихо гэһэн таряашанай үни заяанай хүсэл бодолой бэелүүлэгдэхэ саг дүтэлбэ.

Абтажа байгаа хэмжээнүүд аграрна болон ажахын байдалһаа холо гарана. Тэдэнэй социально-политическэ шэнжэ шанартай байһаниинь бүри элеэр харагдана. Эдэ бүгэдэ Пленум дээрэ нүхэр К. У. Черненкын хэлэһэн гүнзэгы удхатай үгэ дотор тэмдэглэгдээ.

«Мүнөөдэр КПСС-эй ажал ябуулгын эгээл дээдэ зорилгодо —совет хүнүүдэй ажана байдалай хэмжээе хэлбэришэгүйгөөр дээшэлүүлгэдэ сэхэ хабаатай асуудал харагдажа байна, — гээд тэрэ хэлээ. —Эндэ хүдөө ажахын үйлэдбэриие удаа дараалан эршэдхэлгын, газарые үргэнөөр мелиорацилгын һуури дээрэ эдеэ хоолой асуудалые шиидхэлгэдэ зорюулагдаһан нэмэлтэ томо ехэ хэмжээнүүд тухай хэлэгдэнэ».

Дэлхэйн олонхи оронуудта мүнөө үе сагай мелиораци хадаа зуун жэлэй аграрна гол нөөсэ хүсэн гэжэ тоологдоно. Энэнь бидэндэ онсо удхатай байха юм. Юуб гэхэдэ, тэрээн дотор манай партиие ба гүрэниие байгуулагшын һанал бодол — газарые шэнэдхэн хубилгаха гэһэн ленинскэ һанал бодол бэелүүлэгдэхэ болоно бшуу.

...Хамта хүдэлдэг нүхэдэйнь һанаандаа оруулһанай ёһоор В. И. Ленинэй Кремль соохи кабинедэй стол дээрэ «Шэнэдхэгдэһэн газар» гэһэн олон номууд ходо табяатай байдаг байгаа. 1919 ондо хэблэгдээшынь оролто бэшэгые К. А. Тимирязев бэшэһэн юм.

Владимир Ильич хүдөө ажахыда хабаатай хүн бүхэндэ энэ номые уншахые, тэрэнэй ухаан бодолые ба баримтануудые дэлгэрүүлхые һалан һандангүй дурадхадаг байгаа. «Бидэндэ өөһэдынгөө газарые баһал шэнэдхэхэ хэрэгтэй», — гээд тэрэ хэлэгшэ һэн.

Революциин вождь «шэнэдхэгдэһэн газар» гэһэн үгэнүүдые совет газар таряалангые шэнээр хубилгаха, эрдэмэй үндэһэ һуури дээрэ газарай үрэжэлые дээшэлүүлхэ түсэбтэй холбодог байһан юм. 1921 ондо тэрэнэй үүсхэлээр «Ган гасууртай тэмсэхэ тухай» Ажалай ба Обороной Соведэй тогтоол абтаа бэлэй. Ган гасууртай тэмсэхэ гээшэ түрүүшын ээлжээнэй шухала, дайшалхы удха шанартай хэрэг гэжэ мэдэрэгдээ һэн.

Тэрэл жэлдэ Владимир Ильич Кавказай коммунистнуудта бэшэгээр хандаһан юм. «Уһалуури аргагүй ехэ хэрэгтэй, хизаарые хубилгахада, тэрэниие һэргээлгэдэ аргагүй ехэ хэрэгтэй...» гэһэн тэрэнэй замые зааһан мүрнүүд вождиин захяа заабари шэнгеэр КПСС-эй ЦК-гай октябриин (1984 он) Пленум дээрэ дуулдаһан байна.

Газарые шэнэдхэхэ, хубилгаха гээшэ манай партиин аграрна политикын гол шэглэлэй нэгэниинь хододоо мүн байгаа. Соведүүдэй ороной агууехэ түйлалтанууд дэлхэйн байдалда үзэгдөөгүй. Диилдэһэн шэнэ газар, уһалагдадаг болоһон Каракумууд, Россин үндэһөөрөө хубилгагдаһан хара хүрьһэтэ бэшэ тала, өөрын ороной хлопогой ажахын бааза байгуулга, барайгар тарилга... бултыень тооложо бараха аалши. Газарые шэнэдхэн хубилгаха хэрэгые хүсэ ехэтэй тусхай һалбари— мелиораци эрхилнэ. Тэрэнэй ажал ябуулгань бүхы орон дотор дэлгэрэнхэй.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр Н. А. Тихоновэй Пленум дээрэ хэһэн элидхэл дотор газарые һайжаруулхада, шэнэдхэн хубилгахада ашаг үрэ ехэтэй байһан тухай элирхэй тодо баримтанууд харуулагдаһан байна. Мүнөө үедэ бүхы хлопок болон барайгар, ургуулан абтадаг овощой дүрбэнэй гурбан хубинь, фруктнууд болон виноградай хахадынь, кукурузын орооһоной 40 шахуу процентнь бусад олон зүйлэй продукциие манай орон уһалагдадаг ба хатаагдаһан газар дээрэһээ абана. «Мелиорациие саашадань хүгжөөхэ ба тэрэнэй ашаг үрые дээшэлүүлхэ гээшэ ниитэ гүрэнэй шухалын шухала зорилго гэжэ парти тоолоно» — гээд элидхэл дотор тэмдэглэгдэнэ.

Мүнөө жэлдэ (олохон рай[о]нуудта хэды хатуу ган гасуу[р] байбашье) хүдөөгэй ажал[ша]дай баатарлиг тэмсэл нил[ээд] аша үрэтэй байха гэһэн һ[...] мэдээсэлые бидэнэр гүнз[...] ханалгатайгаар хүлеэн аба[...] байнабди. 1983—1984 онуу[д]та таряалан болон фермэнүүд[тэ] үйлэдбэрилһэн хүдөө ажа[хын] продукциин ниитэ хэмжээн [...]баһан жэлэй. түрүүшын хо[ёр] жэлэйхиһээ багсаахада 20 м[и]лиард түхэригөөр ехэ бай[на].

Мал ажалда обёорогдо[...] хубилалтанууд илангаяа һа[...]шаалтай. Овощ болон үрэ ж[имэ]мэс нилээд ехээр хуряагда[...]даг болонхой. Энээнэй аш[аар] үнэтэ зарим продуктнууд[ай] хэрэглэлгын хэмжээн дээ[шэ]лээ, тиигэжэ совет хүнүүд[эй] эдеэ хоолой бүридэлые һ[айжа]руулгада нүлөөлһэн жэл[...]тэй.

Тиин бүхы агропромышленна комплекснуудта ажал хэрэг һанаһанай зэргээр ябуулагдана гэхын аргагүй. Хүдөө а[жа]хын хэдэ хэдэн участогууд бэрхэшээлтэй байдал тох[ёол]донхой гээд Пленум дээ[рэ] тэмдэглэгдээ. Продукци ү[й]лэдбэрилгэ ороной урга[...] байгаа эрилтэнүүдһээ үшө гээгдэжэ ябана. Хэды һ[айн] үрэ дүнгүүдэй түйлагдажа б[ай]башье, олохон городуудай [хүн] зониие эдеэ хоолой проду[кт]нуудаар, нэн түрүүн мах[аар] хангалга хүшэр байһан [хэ]даа.

Богонёор хэлэхэдэ, ур[...] манай хэрэгүүд, шиидхэгдэх[э] зорилгонууд үшөөл олон. [...]гөөр Эдеэ хоолой програм[ма] дотор табигдаһан үндэр е[хэ] зорилгонууд мүнөө дүтэ б[о]лоо гээшэ. КПСС-эй ЦК-[гай] Пленумэй шиидхэбэринүүд пр[о]мышленна һуури дээрэ х[ү]дөө ажахын продукци н[эмэ]далтайгаар абаха томо зэ[...]нуудые байгуулха замууд[ые] нээжэ үгөө. Энэмнай мелиорациин айхабтар ехэ арга б[о]ломжонуудые, газарые ш[э]нэдхэхэ гэһэн ленинскэ һан[ал] бодолой сэсэн мэргэниие б[а]тамжалһан хадаа хүн бүхэниие баярлуулна, зоригжуулна, т[үй]лалтануудаа улам арьбадх[а]гадэ уряална бшуу.

Д. СМИРНОВ,
ТАСС-ай шэнжэлэгшэ.

СОВЕТ ОРОН ДОТОР

ЖОЛООШОДОЙ ГАБШАГАЙ АЖАЛ

ДНЕПРОПЕТРОВСК. Эндэхи жолоошод үсөөн машинаар ехэ хэмжээнэй хүдэлмэри хээ. Тэдэнэр саахарай свекло зөөлгые болзорһоонь урид дүүргээ юм. Хахад миллионһоо дээшэ тонно саахарай свекло болбосоруулгын пунктнуудта тушаагдаа.

Областьдо байгуулагдаһан ургаса зөөлгые залан хүтэлхэ ниитэ нэгэн түб техникэ ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхэ арга олгоо бшуу. Элдэб албан зургаануудай автомобильнуудай хүдэлмэриие тааруугаар хэрэглэлгэ һайжаруулха талаар тэрэ туһална.

ЭВМ-эй заабаринуудай үндэһэ һуури дээрэ автомобильнуудай ашаа зөөхэ часай графигууд табигдаһан, ябаха богони зам шэлэгдэһэн байгаа.

Днепропетровскын 2249-дэхи автоколонныын жолоошон А. Вититнев ургаса зөөлгэ дээрэ шалгаржа гараа. Тэрэнэй даадаг автопоезд 3200 тонно саахарай свекло зөөһэн байна. Энэнь областиин эгээл үндэр дүн болоно. Бусад олон жолоошодшье һайн дүнгүүдые түйлаа. Хуряалга-зөөлгын комплексно отрядуудай бүридэлдэ тэдэнэр ниитэ нэгэн нарядаар хүдэлһэн байгаа. Энэнь ажалай бүтээсые гурбанай нэгэ хубяар дээшэлүүлхэ арга олгоо.

Мүнөө үедэ Днепропетровскын бүлэг жолоошод хүршэ Кировоградска областьдо хүдэлжэ байнхай. Өөһэдынгөө дүй дүршэлые хэрэглэн, свекло зөөхэдэнь тэдэнэр туһална.

АРКТИКЫН ГЭРЭЛ БА ДУЛААН

АРХАНГЕЛЬСК. Шпицбергендэ совет шахтернуудай малтаһан хэдэн зуугаад мянган тонно нүүрһэн зунай навигациин богони хугасаада Архангельскын тусхай причалнуудта асарагдаа юм. Мүнөө Арктикын эгээл хүшэр хүндэ трассануудай нэгэниинь ерэхэ хабар болотор хаагдаба.

— Баренцбург ба Пирамида портнуудһаа түлишэ зөөхэ шанга даабаринуудые «Дагестан», «Дашава» болон «Димитрово» теплоходууд болзорһоонь һараар урид дүүргээ юм,— гэжэ Архангельскын далайн портын нүүрһэнэй районой начальник Г. Глуховский хэлэнэ. —Ажалаа жэгдэ һайнаар эмхидхэһэнэйнь ашаар амжалта түйлагдаһан байна. Судна бүриин ашаан 48 часта буулгагдаха зэргэтэй аад, 30 часта буулгагдаһан байгаа.

Капитальна ехэ гаргаша хэнгүйгөөр, портын причалай дэргэдэ хоёр теплоходые нэгэн доро табиха арга боломжо олоһон байна. Харин докер-механизатор В. Дук гэгшын толгойлдог ажахын тоосооной комплексно нэгэ бригада тэдэнэй ашаае буулгадаг байгаа. Октябриин урда тээхи социалис мүрысөөндэ тус бригада эрхимлэжэ ябана.

Архангельск хотодо нүүрһэн ехээр хэрэглэгдэдэг. Ой модоной химиин нютагай предприятинууд Шпицбергенэй нүүрһые дуратайгаар хэрэглэдэг. Мүнөө иимэ нүүрһэтэй болобо. Тиихэдээ гэрэлтэй, дулаантай болобо гээшэ.

ТҮРҮҮШЫН НАЙДАМТАЙ АЛХАМУУД

ПРОКОПЬЕВСК. (Кемеровскэ область). Тус хотын «ГПЗ-14-ын» дэргэдэхи һургуулиин һуралсалай үйлэдбэриин комбинат 500 мянган подшипник захилшадтаа жэл бүри эльгээдэг. Һурагшадта нэгэшье дахин гомдол ороогүй юм. Тиин энэнь гайхалтайшье бэшэ. Һуралсалай үйлэдбэриин комбинадта продукци бүтээгдээ гэжэ зааһан тамгын хайрсаг дээрэ байгаагүй һаань, заводой гол цехүүдтэ бүтээгдэһэн продукциһаа тэрэниие мэргэжэлтэ хүнэйшье илгаханиь бэрхэ юм.

Һурагшадай үйлэдбэриин газарые түхеэрхын тула предприяти миллион түхэриг һомолһон байна. Эндэ кадрнуудые бэлдэхэ тухай һанаагаа табидаг. Ветерануд-һурган хүмүүжүүлэгшэд залуу хүн бүхэндэ хүдэлмэришэнэй омогорхолтой мэдэрэл хүмүүжүүлхые оролдодог. Һургуулиин хубилган шэнэлхэ гол шэглэлнүүдэй үндэһөөр энэ хүдэлмэри ябуулагдадаг юм.

«ГПЗ-14 дэ» үйлэдбэридэ хэрэгтэй мэргэжэлнүүдтэ һурагшадые һургажа эхилһээр арбан жэл болоо. Социалис мүрысөөндэ хабаадалга, ажалай уялгануудые дүүргэхын түлөө тэмсэл, үйлэдбэри дээрэ гарадаг асуудалнуудые бэеэ дааһаад шиидхэлгэ—иигэжэ ерээдүйн хүдэлмэришэд түрүүшынгээ алхамуудые хэдэг байна.

УГТАЖА АБА, АНТАРКТИДА

ЛЕНИНГРАД. Эндэхи «Пулково» аэропорт дээрэһээ совет антарктическа 30 дахи экспедициинхид һая ниидэбэ. Аэрофлодой ИЛ-18 Д түхэлэй лайнер зургаадахи материгтэ хүрэхээ эндэһээ ниидээ. СССР-эй туг доро обсерваторинууд болон станцинуудта хүдэлдэг нүхэдөө һэлгэхэ зэргэтэй эрдэмтэд ба мэргэжэлтэд тусагаар түхеэрэгдэһэн машинаар ябаа бшуу.

— Дүрбэн жэлэй саада тээ совет авиаторнуудай нээһэн Ленинград «Молодёжная» обсерватори хоёрой хоорондохи агаарай зам дэлхэй дээрэхи эгээл ута замуудай нэгэниинь болоно,— гэжэ агаарай экспедициин хүтэлбэрилэгшэ, Арктикын ба Антарктидын эрдэм-шэнжэлгын институдай директорэй орлогшо А. Козлов хэлээ.— Экспедициинүүдэй гол хубинь судануудаар «Сагаан түби» ошодог байһан. Энэ замаар һараһаа дээшэ ябадаг һэн. Мүнөө жэлдэ экспедициин бүридэлэй хахад хубиие гэхэ гү, али 250 шахуу хүниие богони болзорто хүдэлдэг газартань абаашахые түсэблэнэбди. Тэдэнэй олонхинь рейсовэ самолёдуудаар Мозамбигай ниислэл Мапуту ошоод, тэндэһээ ИЛ-18 Д түхэлэй самолёдоор Индиин ба Урда океан далай дээгүүр «Молодёжная» обсерваторидо хүрэхэ байна. Тиигэжэ ерэхэ зундаа Антарктидада сезонно шэнжэлэлгэнүүд заншалта болзорһоо һурангүй урид эхилхэ болоно.

«Молодёжная» обсерваторидо баригдаһан дэлхэй дээрэхи ори ганса мүльһэн аэродром ашаанай хүндэ машинануудые хүлеэн абаха аргатай юм,—гэжэ А. Хохолов онсолон тэмдэглэбэ. «Новолазаревская» шахтада иимэл аэропорт баригдажа байнхай.

(ТАСС).

Арадай хиналтын булан

Октябрь һарын эхиндэ Москвада Арадай хинагшадай бүхэсоюзна зүблөөн үнгэрөө һэн. Тэрэнэй хүдэлмэридэ манай республикын түлөөлэгшэд мүн лэ хабаадалсаа юм.

Республикын газетэнүүдэй, радио ба телевидениин хүдэлмэрилэгшэд һаяхана зүблөөндэ хабаадагшадтай уулзажа, арадай хинагшадай урда табигдаһан шэнэ зорилгонууд, тэдэнэй бэелүүлжэ байһан ажал хэрэгүүд тухай хөөрэлдэбэ.

Мүнөө тэрэ уулзалгаһаа хэгдэһэн тэмдэглэлнүүдые доро толилнобди.

ХҮСЭ НҮЛӨӨЕНЬ ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ

...өөндэ хабаадалсагшад ...ай хиналтын Улаан-Үдын ...ской комитедэй түрүүлэгшэ Сергей Михайлович Сереб... ...авиазаводой арадай хи... ...комитедэй түрүүлэгшэ ...й Борисович Бардаха... ЛВРЗ-гэй барилгын уп... ...ниин арадай хиналтын ...й түрүүлэгшэ Алексей ...нтьевич Воронин, гор... ...торгын арадай хиналтын ...й гэшүүн Валентина Ан... ...на Бурлова гэгшэд энэ ...гада хабаадалсаа.

...үүлэн С. М. Серебряков... ...уггэбэ. Москвада бо... ...зүблөөн тухай юрэнхы ...ь тэрэ хөөрэхэ зуураа. ...эй ЦК-гай Генеральна ...тарь, СССР-эй Верховно ...й Президиумэй Түрүү... ...нүхэр К. У. Черненкын ...й хиналтын эрхэтэн ёһо... ...үдэр уялга» гэһэн үгэ ...ээр уггагдаһан байна ...онсолбо. Мүн энэ зүб... ...дээрэ хэлэгдэһэн дурад... ...д, заабаринууд саашан... ...дэлмэриемнай тодоруул... ...д тэрэ хэлээ.

...аань журналистнууд зүб... ...д хабаадагшадта асуу... ...удтайгаар хандаба.

...удал: Ажалшадай бэшэ... ...манай партиин сагүр... ...ай анхарал доро байдаг ...Ажалшадай бэшэгүүд... ...ы олониитын талаһаа һа... ...нуудта улам бүри анха... ...йгаар хандадаг болохо гэ... ...рилтэ мүнөө табигдана. ...тушаа Бүхэсоюзна зүб... ...дээрэ хэлэгдээ. Василий ...ович, заводойтнай ара... ...хиналтын комитедтэ пред... ...тнай хүдэлмэришэд, ...жэлтэд бэшэгүүдые заа... ...бэшэдэг байха. Та мү... ...анда бэшэгүүдые абаад, ...н соо хэлэгдэһэн дутаг... ...дые усадхахын тула ямар ...мэри хэдэг, арадай хи... ...адай урда партиин таби... ...эн зорилгонуудые дүүр... ...тула ямар хэмжээнүү... ...дүүргэхэ тухайгаа хөө... ...гыт.

...рюу: Заводой хүдэлмэри... ...алба хаагшадай манда ...һэн бэшэгүүд соо ара... ...эридэ ээн бусаар хан... ...ажалай журам хазагай... ...зарим хүтэлбэрилэг... ...албанай талаар үгтэ... ...дэ түшэглэн, хэтэрүү ...гаргаха болон бусад ...ушарнууд тушаа хэ... ...г. Комитедэй гэшүүд ...нэгэн дохёогой оро... ...тэрэниие дары хаража ...иимэ ябадалнуудай саа... ...дабтагдахагүйн тула ...хэмжээнүүдээ олонии... ...дуулгадаг гуримтайбди. ...орохон бэшэгүүд соо дурдагдаһан дутуу дундануудые шалгаха хүдэлмэриемнай заводой юридическэ таһагай начальник, предприятиин арадай хиналтын комитедэй гэшүүн, комитедэй штатна бэшэ секторые даагша Н. Д. Зайцева хүтэлбэрилдэг.

Ажалшадай түлөөлэгшэд заводой арадай хиналтын комитедэй гэшүүдтэй ажалай үдэр бүхэндэ 16 часһаа уулзаха аргатай.

Энэ оной үнгэрһэн юһэн һарын туршада комитеднай 50 гаран бэшэг абаа. Тэдэнэй дунда онсо анхармаар гомдолнуудшье орсо юм. Жэшээнь, таһагуудай начальнигууд Плеханов, Кутузов ба ахамад конструктор Соловьев гэгшэдэй албанайнгаа эрхые хэтэрүүлһэн тушаа мэдээсэл манда дуулгагдаа һэн. Тиигэжэ нүхэр Плеханов тушаалһаа сүлөөлэгдэһэн, гүрэнэй автомашина хубиингаа хэрэгтэ хэрэглэһэнэйнгээ түлөө яла түлэһэн байна. Тиихэдэ нэрлэгдэһэн нүгөөдэ хоёрынь мүн лэ комитедэй шиидхэбэреэр зэмэеэ амсаа юм. Мүн бидэнэр ажалшадай эльгээһэн бэшэгүүдэй ба мэдүүлгэнүүдэй үндэһөөр заводой байрын-коммунальна управлениин, предприятиин 5 цехүүдэй хүдэлмэриие шалгаһан байнабди. Тиигэжэ элирүүлэгдэһэн дутуу дундануудые усадхаха хэмжээнүүд абтаа һэн.

Асуудал: Дутагдалнуудай үндэһөөр абтаһан хэмжээнүүдые олондо мэдээжэ болгохо хэрэг хиналтын хүдэлмэридэ онсо һуури эзэлдэг. Авиазаводой комитет энээниие хайшан гэжэ бэелүүлдэг гээшэб?

Харюу: Тус хэрэг хадаа манай хүдэлмэриин шухала талануудай нэгэн. Тиимэһээ арадай хиналтын комитедэй абаһан тогтоол заводой үйлэдбэриин бүхы хубинуудта эльгээгдэдэг юм. Мүн ямар хэмжээнүүдэй абтаһан тушаа тусхай стенд дээрэ мэдээсэл үлгэгдэдэг. Тиихэдэ «Полет» гэжэ олон хэһэгтэй газетэдэ толилогдодог арадай хиналтын хуудаһанда бэелүүлжэ байһан хүдэлмэри тухайгаа саг үргэлжэ дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ байдагбди.

Арадай хинагшадай хүдэлмэриин улам бүри ехэ үүргэтэй боложо байхада, бидэнэр энэ хэрэгые эмхидхэн ябуулагшад үе сагайнгаа үндэр эрилтэнүүдтэ харюусамаар хүдэлмэреэ эрхилхэ ёһотой болонобди. Москвада болоһон зүблөөн дээрэ табигдаһан эрилтэнүүдые заатагүй дүүргэхын тула оролдохомнай элитэ.

Асуудал: Василий Борисович, танай заводой бүтээдэг үргэн хэрэглэлэй эд бараануудай дунда хубсаһа угаадаг «Белка—4» түхэлэй машина гаргагдадаг гээд мэдээжэ. Тэрэнэй шэнэ түхэлые бүтээдэг болохо талаар танда хүдэлмэри хэгдэжэ байнхай. Гэрэй ажалда угаа хэрэгтэй оньһон түхеэрэлгые хүсэндэнь оруулха хүдэлмэриие комитедтнай анхаралдаа абанхай гү?

Харюу: Тиимэ даа. Жэшээнь, хүн зоной үргэн хэрэглэлэй эд бараанай цехэй арадай хиналтын бүлэг энэ жэлэй эхинһээ хойшо тус асуудал 5 дахин хаража үзэһэн байна. Тиигэжэ хинагшадшье шухала хэрэг бэелүүлгэдэ хубитаяа оруулна гээд тэмдэглэлтэй.

Асуудал: Алексей Иннокентьевич, барилгын хүдэлмэринүүдые һаатуулангүй саг үргэлжэ ябуулхын тула олон юумэн хэрэгтэй. Теэд танай хүтэлбэрилдэг арадай хиналтын бүлэг ямар асуудалнуудта анхаралаа хандуулдаг бэ?

Харюу: Барилгын материалнуудай саг соогоо асарагдаад байбал, манай ажал жэгдэ хэгдэдэг гээшэ ааб даа. Теэд хирпиисэ, бетоной гү, али растворой дуталдаха ушар үзэгдэдэг. Гэбэшье барилгын материалнуудай бултанайнь байхада, кранай дуталдашахада, мүн лэ ажалнай ехээр һаатадаг. Бидэнэр кранай хэрэгтэй сагые тусэблэжэ, тэрэниие миин бүхэли үдэрэй туршада бариха ябадалые усадхаабди. Тиихэдэ барилгын материалнуудта гамтайгаар хандаха хэрэгтэ бүлэгэй гэшүүд анхаралаа горитойгоор хандуулдаг юм. Жэшээлхэдэ, амһартын хажуугаар адхагдаһан раствор үбэлэй үедэ хүрэжэ, хэрэггүй болошодог гээд мэдээжэ. Недондо нэгэ мастерай энээниие анхардаггүй байһые элирүүлжэ, түрүүлэн тэрээндэ һануулга хээ һэмди. Теэд һүүлээрэньшье иимэ ушарнууд дахин үзэгдөө. Тиихэдэнь хайша хэрэг, һалан ажалайнь түлөө тэрээндэ яла ашагдаһан байна.

Асуудал: Тамаралгын бассейн танда баригдажа байнхай. Энээнэй барилгада хэрэглэгдэжэ байгаа хирпиисын муугаар хадагалагдаһанһаа боложо, үнэтэй материалай бутарха, хахарха ушарнууд үзэгдэнэ гэһэн бэшэг телевидениин хүдэлмэрилэгшэд һаяхан абаа. Барилгын управлениин арадай хинагшад энээн тухай мэдэнэ гээшэ гү?

Харюу: Энэ зүб бэшэг. Тус ушар тушаа манда хөөрэлдөөн болоо һэн. Абаһан шиидхэбэри тухайгаа танда мэдээсэхэбди.

Асуудал: Валентина Андреевна, хотымнай зарим магазинууд үдэшэндөө орой болотор хүдэлгэгдэдэг болоһон юм. Теэд мүнөө хуушанайнгаа гуримда оронхои. Юундэ иимэ һэлгэлтэ болооб?

Харюу: Үнэхөөрөөшье, горпромторгын хэдэн магазинай коллективүүд үдэшын 9 час болотор ажалладаг болоһон юм. Теэд ажабайдалаа ажаглажа харахадамнай, үдэшын нэгэ часай туршада наймаанай гүйсэ бирагүй байба. Тиихэдэнь ажалай энэ часай хугасаада хэды хүнэй магазин ерэһые, хэды шэнээн түхэригэй эд бараанай худалдагдаһые оло дахин шалгаа һэмди. Жэшээнь, тиигэжэ «Дом торговли» гэжэ универсам үдэрэй нэгэ часай туршада 4500 түхэригэй худалдаа хэдэг һаа, үдэшын энээхэн саг соо миин лэ 90-ээд түхэригэй наймаа хэдэг гээд элирбэ. Мүн шэнэ гуримаар хүдэлһэн бусадшье магазинуудта иимэ байдал үзэгдэһэн байна. Тиимэһээ хотын магазинууд урданайнгаа саг баримталан ажаллажа захалаа.

Асуудал: Худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэдэй, онсолбол, зарим наймаалагшадай талаһаа хүнүүдтэ хэрзэгы шэрүүнээр хандаха ушарнууд үзэгдэһөөр. Иимэ ябадалнуудые усадхаха ушарта арадай хинагшад хубитаяа оруулха зэргэтэй.

Харюу: Зүб даа. Иимэ ябадалнууд тушаа гомдолнууд манда ородог гээшэ. Арадай хинагшад тэдэниие усадхаха хэмжээнүүдые абалгада эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг юм. Тиигэжэ иимэ ааша гаргагша шанда хүртэхэ эрхэгүй. Мүн тиимэ хүдэлмэрилэгшэд ханын газетэдэ шүүмжэлэгдэдэг гуримтай. Арадай хинагшадай Бүхэсоюзна зүблөөн һүүлээр наймаалагшадай дунда бэелүүлдэг хүмүүжүүлгынгээ хүдэлмэриие һайжаруулха, ажалай журам саашадаа бэхижүүлхэ талаар хэмжээ ябуулгануудые хараалжа байнабди. Энэ зүблөөн дээрэ онсо тэмдэглэгдэһэнэй ёһоор, арадай хинагшад абаһан шиидхэбэринүүдэй заатагүй дүүргэгдэхын тула тэмсэхэ зэргэтэй. Бидэ энэ хэрэгтэ анхаралаа тусгаар хандуулха болонобди.

Асуудал: Арадай хиналтын хүдэлмэридэ хабаадагшадай диилэнхи хубинь ниитынгээ даабарида харюусалгатайгаар, оролдосотойгоор хандадаг. Энэ үнгэрһэн зүблөөн дээрэ арадай хиналтын хүдэлмэриие саашадань улам эдэбхижүүлхэ, хүсэ нүлөөтэй болгохо гэһэн зорилго табигдаа. Сергей Михайлович, энэ гол зорилгые харгалзан, арадай хиналтын городской комитет, мүн Улаан-Үдэ хотын предприятинуудай комитедүүд ямар хүдэлмэри бэелүүлхэ байнаб?

Харюу: Түбхын түрүүндэ арадай хиналтын бүхы бүлэгүүдэй, постнуудай хүдэлмэри һайжаруулагдаха ёһотой. Энээнһээ уламжалжа, тэдэниие һургаха хэрэгые саашадань нарижуулха зэргэтэйбди. Тиихэдэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр К. У. Черненкын зүблөөн дээрэ хэлэһэн үгын, бэшэ материалнуудай тобшолол болон заабаринуудые гүнзэгыгөөр шудалха хэрэг бэелүүлхэ болонобди.

Тобшолол. Уулзалгын үедэ арадай хиналтын комитедүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй, тэрэнэй эдэбхитэдэй бэелүүлжэ байгаа хүдэлмэриин зарим талын асуудалнууд хэлсэгдэбэ. Саашадаа иимэ уулзалгануудые үнгэргэхэдөө, ажабайдалай шухала нэгэ асуудал абаад, тэрэниие бүхы талаһаань гүйсэд зүбшэбэл, аша үрэтэй байха һэн гэжэ һанагдана.

Д-Р. ДАМБАЕВ,
манай корр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: уулзалгада хабаадагшад.

Б. Гадьяновай фото.

ЗОРИМГОЙШУУЛАЙ НЭГЭН

— Георгий Николаевич Синюшкин шэнги ажал хүдэлмэридөө үнэн зүрхэчөөр шунан ороһон, олоной хэрэгэй түлөө хододоо сэдьхэлээ зобон ябадаг хүнүүдэй манда олон һаань, хиналтымнай хүдэлмэри ондоохон лэ байха һэн. Арадай хиналтын гол бүлэгүүдтэ иимэ хүнүүд бии, гэбэшье тэдэнэй тоо үсөөн. Арадай хинагша бүхэнэй ажал хэрэгтээ нүхэр Синюшкин шэнгеэр хандадаг байгаа һаань, хэды һайн байха һэм. Эдэбхитэдэй, үүсхэлшэдэй олошорхо бүри, гүрэнэй зөөридэ обтогшодой, ажалай, үйлэдбэриин журам, ниитын гурим эбдэгшэдэй тоо үсөөрхэ бэлэй,—гэжэ Хяагтын районой арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ Сымжит Чагдуржапович Бадмаев «Дружба» колхоз ошожо ябахадаа хөөрөө һэн.

Колхозой парткомой секретариин кабинет соо һуухадамнайшье энэ хүн тухай һайн һайхан үгэнүүд хэлэгдэһээр байгаа бэлэй. Парткомой секретарь Леонид Федорович Титов коммунистын нэрэ хүндые дээрэ үргэн ябаһан жолоошон Синюшкин тухай омогорхол ехэтэйгээр хөөрөө. Харин арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ өөрынгөө эдэбхитэй гэшүүн Синюшкинэй хүдэлмэри тухай дурдаа.

Иимэ олон хүн зоной магтаал, һайшаалда хүртэжэ ябаһан энэ юрын бэшэ хүнтэй уулзаха, тэрэнэй ажал хэрэгтэйнь танилсаха хүсэл намдашье түрэжэ, энээн тухайгаа хэлэхэдэмни, тэндэ һуугшад нэгэн доро дарья табилдан дэмжээд:

— Зүгөөр тэрэ хүниие олохонь тон бэрхэтэйхэн юм даа. Үдэртөө гэртээ байдаггүй. Үдэшэндөөл, ажалай һүүлээр ерэхэ,— гэбэ.

Ажахын гүүртэ, фермэнүүд дээгүүр бүхэли үдэртөө ябаад, үдэшэлэн Георгий Николаевичайда хүрэбэбди. Гэрэй эзэн хани нүхэр Мьрия Александровнатаа газаагуурхи ажалаа хэжэ ябаһанаа, бидэниие түрүүлэн обёоржорхёод, гэртэ орохыемнай уриба.

Үнэхөөрөөшье, Георгий Николаевич айхабтар зугааша, шуран солбон, хүнтэй абаһаар лэ үгэ хүүрээ ойлголсожо шадаха хүн байшаба. Тэрэ колхозойнгоо ажабайдал, хамта ажалладаг нүхэд тухайгаа һонирхолтой хөөрөө дэлгэхэ зуураа, арадай хинагшадай бүхэсоюзна зүблөөн дээрэ К. У. Черненкын хэлэһэн үгые һайшаан дэмжэжэ байһанаа мэдүүлэн, өөрынөө хүтэлбэрилдэг арадай хиналтын гол бүлэг, тэрэнэй һайн таланууд болон дутуу дунданууд дээрэ тогтон, һонирхомоор зүйлнүүдые, жэшээнүүдые дурдаба.

Георгий Николаевич «Дружба» колхоздо жолоошоноор хори гаран жэлэй туршада ажаллаха үедөө тэрэнэйнгээ тэбхэр арбан жэлыень арадай хиналтын хүдэлмэридэ зорюулаа. Үнгэрһэн намар тэрэнэй арадай хинагшын үүргэ дүүргэжэ эхилһээр арбан жэл гүйсөө. Энэ хугасаа соо тэрэ ниитын ямаршье хүдэлмэридэ арсалтагүйгөөр хабаадаа. Колхозойнгоо ниитын хэрэгүүдтэй, мүн һургуулииншье ажабайдалтай танил болонхой. Юуб гэхэдэ, тэрэнэй хани нүхэр Мария Александровна бүхы наһаа ерээдүйн үетэндэ зорюулжа ябаһан хүн ха юм.

Үнгэрһэн эдэ жэлнүүдтэ арадай хинагшын ажабайдалда хүндэшье, һонирхолтойшье, баяртайшье ушарнууд али олоор тохёолдоо. Элдэб абари зантай, элдэб мэргэжэлтэй хүнүүдтэй хамта ажаллаха үедөө тэдэнтэй үгээ зүбөөр ойлголсожо, хэн хэнэйнгээ һанал бодолые зүбөөр таажа шадаха хэрэгтэй ха юм. Тиихэдэ шалгалтануудые үнгэргэхэдэ элдэб зон баһал дайралдадаг. «Хүлөө хүндэлэн руу шэхэнэш» гэхэ гү, али «Хүнһөөл һаа үлүү бэрхэ болохоёо һанаа гүш?» гэжэ хэлэхэшье хүнүүд байха. Үгышье һаа, урдаһааш урихаар миһэрэн энеэбхилһэн алд, салшаа ошоходошни хойноһооиһи нюдаргаа зангидан занахашье хүйхэрнүүд баһал олдохо.

Теэд иимэ хүнүүдтэй хөөрэлдэхэ, буруу зүбыень ойлгуулха хэрэгтэй. Арадай хинагшад гансашье шалгалта хээд ябадаг бэшэ, мүн хүн зоной дунда ойлгуулхажын хүдэлмэри үнгэргэхэ ёһотой ха юм.

Жэшээ болгон үбһэ хуряалгын үедэ энэ колхоздо болоһон нэгэ ушар дурдая. Ниитын адууһа малда үбһэ бэлэдхэлгын халуун хаһын үедэ үмсэдөө үбһэ сабшалга сентябриин нэгэн болотор хорюултай гэжэ хүдөө нютагта ажаһуугшад тон һайнаар мэдэнэ. Гэбэшье тэдэнэй дунда ниитын журам хазагайруулан, колхозой мэдэлэй газар дээрэ үбһэ хулгайгаар сабшаха хүнүүд ушараа. Үнгэрһэн зунай август һарын эхеэр «Дружба» колхозой гэшүүд В. М. Баженов, В. Д. Ключников, И. М. Назимов, И. Д. Назимов болон хэдэн пенсионернууд үмсэдөө үбһэ сабшажа, августын 15—16 болотор тэрэнээ газаагаа зөөжэ асарһан байна. Колхозой сабшаланда һэнгэргүйгөөр ороһон эдэ хүдхэшүүл тудтудтаа 50—70 центнер үбһэ бэлэдхэжэ, тэрэнээ колхозой машина, трактораар газаагаа зөөгөө. Энэ хүдэлмэреэ хэды далдалан, нюусаар бэелүүлээшье һаань, нютагай зондо эли боложо, арадай хинагшадта дуулгагдаа. Хинагшадай энэ асуудалаар тэдэ хүнүүдтэ хандахадань, тэдэнэй дунда байһан Баженов: «Таанад бултаиһаал үлүү юм гүт, юундэ хамаг юумэндэ оролсодогбта?— гэжэ һэнгэргүйгөөр харюусаа.

Сельскэ Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ М. И. Назимова, парткомой секретарь Л. Ф. Титов гэгшэд энэ асуудал хаража үзэбэшье, ямаршье хэмжээ ябуулга абаагүй.

— Харин тиихэдэ Павел Константинович, Екатерина Григорьевна Сибиряковтон үни хада наһанайнгаа амаралтада гарабашье, миин һуудаггүй, түрэл колхоздоо шадаха зэргээрэ туһаламжа үзүүлдэг хүнүүд юм. Үбһэ бэлэдхэлгын үедэ эдэнэр 10 центнер үбһэ гараар сабшажа, колхоздо тушаагаа. Гансашье энэ жэлдэ бэшэ юм ааб даа, жэл бүри иигэжэ туһаламжа хүргэдэг. Энэ һайн һайхан жэшээень нютагай үбгэд, хүгшэд, залуушуул дэмжэн, һайшаадаг юм,—гэжэ Георгий Николаевич омогорхолтойгоор хөөрөө һэн.

Үшөө нэгэ жэшээ. Колхозой хонишон Д-С. Ж. Дашапил... отара дээрээ үлүү хони, мал, гахай олоор барина гэһэн гомдол арадай хиналтын гол бүлэгтэ ороо. Хинагшад тэрэ дары отара ошожо, шалгалта үнгэргэбэ. Үнэхөөрөөшье, хонишон Дашапилов хони, мал олоор барижа, ниитын малай үбһэ тэжээлээр эдеэлүүлдэг байшоо. Ниитын малай тэжээлээр үмсынгөө мал тэжээжэ байһанайнгаа түлөө тэрэ 140 түхэригэй ялада унаа.

Иимэрхүү жэшээнүүдые дурдаха болоо һаа, олон юм ааб даа. Эдэ бүхы асуудалнууд нэн түрүүн арадай хиналтын бүлэгүүд болон комитедүүдтэ ородог. Тиимэһээл эдэ бүгэдые арадай хинагшад шиидхэхэ ёһотой.

«Хэзээдэшье, хаанашье, ямаршье байдалда арадай хинагша тэмсэлшэн байха зэргэтэй. Тиин тэрэ нугаршагүй тэмсэлдэ байг лэ!»—гэжэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь К. У. Черненкын арадай хинагшадай бүхэсоюзна зүблөөн дээрэ үгэ хэлэхэдээ тэмдэглэһэн байна. Эдэ үгэнүүд арадай хиналтын бүхы гэшүүдтэ, тэрэ тоодо хинагша-тэмсэлшэ Синюшкиндэшье сэхэ хабаатайл.

Х. ДАМПИЛОВА.

Болгариин Кюстендилдэхи хүсэтэ трансформаторнуудай завод СССР-эй болон СЭВ-эй бусад гэшүүн-оронуудай захилнуудые дүүргэхээр мэргэжэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: заводой хабсаралгын цехтэ.

БТА—ТАСС-ай фото.

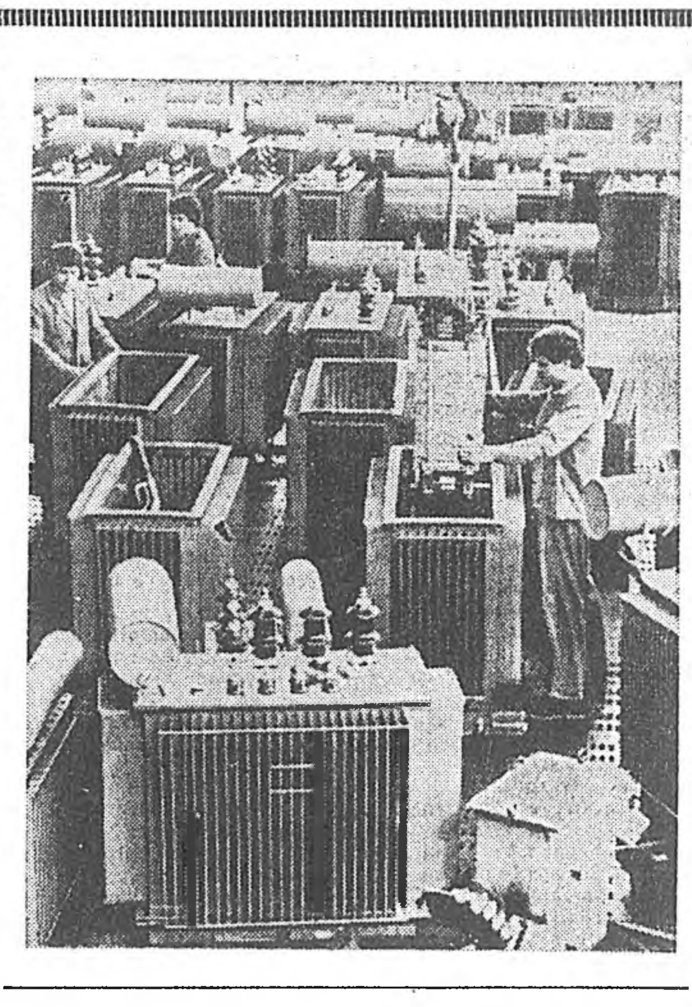

ХҮН БА ХУУЛИ

...УРАМАЙ ...ҮЛӨӨ— ...ЛООРОО

...ажалай социалис журам ...лха хүдэлмэриие шан... ...тухай» КПСС-эй ЦК... ...СССР-эй Министрнүүдэй ...й болон ВЦСПС-эй гар... ...тогтоолые баримталан, ...й Сотниковско шубуунай ...ын бүхы хүдэлмэришэд, ...жэлтэд болон инженер... ...ническэ хүдэлмэрилэг... ...жалай журам шангадха... ...талаар эдэбхи үүсхэлтэй... ...жаллана.

...тын болон ажалай жу... ...хазагайруулагшадтай, ар... ...шадтай тэмсэл коллектив ...рэй үргэнөөр ябуулаг...

...рам сахиха талаар хэм... ...ябуулгануудай гол шэг... ...удынь тодорхойлогдон, ...сэлгата нюурнууд томи... ...ноһон юм. Коммунистнууд, ...сомолшууд болон ниитын ...бэтэд энэ хүдэлмэри даа... ...ябаад, эмхитэйгээр ябуул... ...байна. Гэхэтэй хамта тэ... ...ай гол анхаралынь һэргы... ...н хүдэлмэридэ хандуу... ...ана.

...оллективэй дунда журам ...уам хазагайруулха ушарай ...гаа һаань, фабрикын ди... ...парткомой, комсо... ...ой комитедэй болон проф... ...й гэшүүд сугларжа, бо... ...байдалыень хаража үзөөд, ...ого нюурнуудыень хэһээ... ...үгышье һаа, тэдэнэй хэ... ...коллективэй хамтын ...н дээрэ хаража, зохихо ...нүүдые абадаг байна. ...үйлэдбэри дээрэ жу... ...хазагайруулагдажа, ар... ...уа, хулиган ашаа гарга... ...ябадалай тохёолдоо һаань, ...дэй хэрэгынь тэрэ саг... ...нүхэдэй сүүдтэ үгтэдэг. ...Зэмэтэ ябадалһаа, ажа... ...журам хазагайруулгаһаа ...дые һэргылхэ талаар ...й комисси байгуулагдан... ...13 хүнһөө бүридэһэн энэ ...исси хадаа ажалай үедэ ...уудаг, гэр бүлэдөө шууяа ...аг, мүн ажалай сагта зай... ...дадаг хүнүүдэй хэрэгыень ...аа үзөөд, зохижо хэм... ...абадаг юм. ...оллективтэмнай һаяхан үнгэргэгдэһэн хамтын суглаан дээрэ ажалай журам хазагайруулагшад шангаар хэһээгдэбэ. Фабрикын хүдэлмэрилэгшэ В. Дашиев ажалдаа ерээд архи уудаг, мүн тэрээнһээ уламжалан, хулиган ааша гаргаһан байгаа. Тэрэнэй ажалладаг коллективэй хүдэлмэришэд болон алба хаагшад, энэ суглаан дээрэ тэрэниие шангаар шүүмжэлжэ, хоер һарын туршада бага салинтай ажалда хүдэлхыень дурадхаа. Хэрбээ иимэ ушарай үшөө дахин дабтагдаа һаань, хэрэгыень сүүдтэ дамжуулха тухай һануулга хэгдэһэн байна.

Ажалай журам хазагайруулагшадтай тэмсэхэ талаар нүхэдэй сүүд һайнаар хүдэлнэ. Профсоюзуудай, комсомолой эдэбхитэд болон ажалай түрүүшүүл нүхэдэй сүүдтэ оролсодог юм. Тэдэнэр коллектив дотороо ниитын гурим, үйлэдбэриин журам сахиха хүдэлмэри үргэнөөр ябуулна. Нүхэдэй сүүдэй хүдэлмэриие саашадань бүри һайжаруулха хэрэгтэ юридическэ албанай хүдэлмэрилэгшэд, мэргэжэлтэд ехэ туһаламжа хүргэдэг юм.

Нүхэдэй сүүдэй түрүүлэгшээр А. В. Гончаров олон жэлдэ амжалтатай бэрхээр хүдэлнэ. Тэрэнэй эмхидхэхы, хүтэлбэрилхы шадабариин ашаар лэ манай коллектив дотор үзэгдэһэн хуули буса ябадалнууд тэрэ дарыдаа усадхагдана. Энэ нүхэрнай өөрынгөө хэһэн ажал хэрэгээр нүхэдэйнгөө дунда хүндэ ехэтэй болонхой.

1984 оной 9 һарын туршада нүхэдэй сүүдэй үүсхэлээр журам эбдэгшэдэй 5 хэрэг харагдажа, зохихо хэмжээн абтаһан байна.

Нүхэдэй сүүдэй гэшүүд тэдэндэ ороһон хэрэг бүхэниие тон анхаралтайгаар хаража үзэдэг юм. Шубуунай фабрикын хүтэлбэрилэгшэд, партийна бюрогой, профсоюзай комитедэй гэшүүд болон мэргэжэлтэд нүхэдэй сүүдэй заседанида уригдажа, ажалай журам хазагайруулагшадые хэһээжэ, зүб харгыдань оруулха хэрэгтэ хабаадалсадаг.

Иигэжэл манай коллективэй хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэд, ниитын эдэбхитэд, үйлэдбэриин түрүүшүүл нэгэдэн, ажалай социалис журам сахиха, КПСС-эй ЦК-гай Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ хэрэгтэ өөһэдынгөө хубитые оруулан ажаллана.

А. ХАМАГАНОВ,
Сотниковско шубуунай фабрикын ахалагша юрисконсульт.

ХИЛЫН СААНАҺАА
ТАСС АПН

...нүүдые алажа, хүсэ хэрэглэжэ, орон доторхи демократическа байгуулалтые үгы хэхые оролдоно гэжэ парламентын арадай палатын түрүүлэгшэ Балрам Джакхар тэмдэглээ. Зүгөөр нацида эсэргүү, һүйдхэлтэ ябуулгануудые үүдхэдэг хархис хүсэнүүдтэй хатуу шангаар тэмсэхые шиидэнхэй байһанаа арад зон мэдүүлнэ гэжэ тэрэ хэлэбэ.

«И. Гандиие алаһан ушар ралына секретарь Раджив Ганди орон соогуураа ябажа байһанаа ниислэл хотодоо мүн лэ дары түргөөр буса жа ерэбэ.

ДЕЛИ. Индиин Гадаадын хэрэгүүдэй министерствын тусхай түлөөлэгшын мэдээсэһэнэй ёһоор, Индира Гандиие хүдөөлүүлгэ ноябриин 3-да үнгэргэгдэхэ. Нютагай ёһо заншалаар тэрэнэй бэе шатаагдажа, үнэһэн шарил болгогдохо юм.

ХАРАТА МУУХАЙГААР АЛАБА

ДЕЛИ. Пресс траст оф Индиа (ПТИ) агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, октябриин 31-нэй үглөөгүүр Индиин Премьер-Министр Индира Гандиин бэедэ харата муухайгаар хоро хүргэһэн байна.

Агентствын баримта мэдээнүүдэй ёһоор, нютагай сагаар 9.40 часта гэмтэ ябуулга хэгдээ. Премьер-Министрэй харуулай хоёр хүн (нэгэнниинь тусхай хубсаһатай, нүгөөдэнь юрын хубсаһатай) гэнтэ дүтэһөө автомадаар буудажа оробо. И. Гандиие 8 һомон, 4-ниинь гэдэһэ руунь тудаа. Медицинын эрдэмэй Бүхэиндиин институдта абаашажа, дары операци хэхэдэнь, И. Ганди ехэ шуһаяа гээһэн байгаа.

Тэрэнэй амин наһые аршалан абархын тула врачнууд шухала хэрэгтэй бүхы хэмжээнүүдые абаба. Хирургическа операцинууд хэгдэһэн, нэгэнтэ бэшэ шуһа юулэһэн байгаа. Гэбэшье И. Гандиин амин наһые аршалан абаржа шадабагүй.

Правительствые толгойлогшын бэеые сахигшад хоро хүргэгшэдэй нэгые байра дээрэнь алаһан, харин хоёрдохи һүйдхэлшэнь шархатуулагдаад баригдажа, госпитальдо оруулагдаһан байгаа. Хоро хүргэгшэд экстремистских бүлэглэлнүүдэй нэгэндэ хабаатай байгаа гэжэ Индиин ПТИ болон ЮНИ гэдэг информационно агентствэнүүд мэдээсэнэ.

Инди ехэ шаналал гашуудалда оронхой. Гүрэнэй ба политическэ элитэ ехэ ажал ябуулагша, Премьер-Министр Индира Гандиин бэеые харата муухайгаар хорлоһондонь, бүхы арад зон гүнзэгы сэдьхэлһээ шаналан гашуудажа байна. Зарим хүсэнүүд хүнүүдые алажа...

...ороной национальна нэгэдэлдэ, газар дайдынь бүрин бүтэн байлгада хоро хүргэхэ гэһэн һүйдхэлтэ хүсэнүүдэй харата ябуулга болоно», — гэжэ Индиин Коммунис партиин Национальна Соведэй Генеральна секретарь Раджешвара Рао эндэ толилуулһан мэдүүлгэ соогоо зааһан байна.

Хархис хүсэнүүдэй шуһата муухай гэмтэ ябуулгые буруушааһан тогтоолнуудые баталан абажа, штадуудай хуули гаргадаг хэдэн суглаанууд хүдэлмэреэ таһалдуулба.

Албанай хэрэгээр гадаадын хэдэн оронуудаар ябажа байһан Индиин Президент Заил Сингх Делидээ дары бусажа ерэбэ. Арадтаа хандажа, радио болон телевидениээр үгэ хэлэхэдээ, Премьер-Министр И. Гандиие алаһан ушар нацида эсэргүү гэмтэ ябуулга болоно гэжэ буруушаан шүүмжэлээ. Бүлэг бандидууд хорото муухай ябуулгануудые үүдхэжэ, Индиин түни түбшэн, тогтууритай байдалые таһалдуулжа шадахагүй байһыень бүхы дэлхэй дээрэ элирхэйлэн харуулхыень тэрэ энэдхэг арадые уряалаа. Бидэ — манай ороной элитэ ехэ хүтэлбэрилэгшэдэй нэгые, харин дэлхэйн эб найрамдалай түлөө нугаршагүй тэмсэлшые алдаба гэжэ Президент хэлээ. Энэ гуниг гашуудал ороной ба нациин урда манай харюусалгын мэдэрэлые балартуулхагүйл. Индиин үндэһэ һуурие табигшадай бидэнэртэ заяаһан суртал һургаалнуудай түг доро нягтаар жагсаял.

Премьер-Министрэй хүбүүн Индиин Национальна конгресс (И) гэдэг партиин Бүхэиндиин комитедэй Генеральна секретарь Раджив Ганди...

ДЕЛИ. Тагнуулай бүлэгөөрхидэл панамжада түшэглэжэ, ПТИ агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, Индиин Премьер-Министр Индира Гандиие алалга хадаа наринаар түсэблэгдэһэн, тон нюуса үгсөөнэй үрэ дүн болоно. Тэрэнэй бэедэ хоро хүргэгшэдэй Премьер-Министрэй харуулай зон байһаниинь, энэл үдэр тэрэнэй ажаһуудаг гэр байрын оршондо байһан ушарынь эдэ бүгэдые элирхэйлэн гэршэлнэ. Үгэсэгшэд Премьер-Министрэй харуулда нэбтэржэ, өөһэдынгөө хүнүүдые тиишэ оруулһан байгаа гэжэ үйлэ хэрэгүүд элирхэйлэн харуулна гэжэ агентство тэмдэглэнэ.

Ороной гүрэнэй ба политическэ элитэ мэдээжэ ажал ябуулагшадай бэедэ хоро хүргэхэ гэһэн тусхай зорилготой һүйдхэлшэдэй гадааданаа Индиин газар дайда руу нэбтэрэн оруулагдаһан хэдэн хүниие Индиин аюулгүйе сахигшадай һүүлэй үедэ бариһан ушарынь ПТИ агентствын энэ баталамжые гэршэлнэ. Ороной энэ шухала стратегическэ райондохи, мүн Индиин ниислэл хотодохи байдалые түни түбшэн бэшэ болгохо зорилготойгоор һүйдхэлтэ ябуулгануудые эмхидхэхэ даалгабаритай тэдэнэр ябаа.

ИНДИРА ГАНДИ

Гүрэнэй ба политическэ элитэ ехэ ажал ябуулагша, Индиин Премьер-Министр Индира Ганди 1917 оной ноябриин 19-дэ түрэһэн юм. Национально-сүлөөлэлгын хүдэлөөнэй хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэн, бэеэ даалаһан байдалтай Индиин түрүүшын Премьер-Министр Джавахарлал Неругэй басаган И. Ганди Англиин колонизаторнуудта эсэргүү национально-сүлөөрэлгын тэмсэлдэ, ороной политическэ байдалда эдэбхитэйгээр хабаададаг, Индиин правительствын бүридэлдэ ородог байгаа.

1966 онһоо 1977 он хүрэтэр, 1980 онһоо мүнөө болотороо И. Ганди Премьер-Министрэй тушаалда хүдэлөө. Индира Ганди оронойнгоо политическэ ба экономическа бэеэ дааһан байдалые бэхижүүлгын, республикаяа социально-экономическа дэбжэлтын замаар дабшуулгын хэрэгтэ айхабтар ехэ хубитаяа оруулһан байна. Эб найрамдалые, уласхоорондын аюулгүй байдалые бэхижүүлхын, буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые хизаарлахын, ядерна дайнай аюулые зайсуулан сарахын түлөө тэмсэлдэ И. Ганди асари ехэ габьяатай юм.

1983 ондо Премьер-Министр И. Ганди бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй хүдэлөөнэй түрүүлэгшээр нэгэн дүүгаар һунгагдаа һэн. Энэ үндэр дээдэ тушаал даажа байхадаа, тэрэ эб найрамдалые бэхижүүлхэ, уласхоорондын түгшүүрилые һуларуулха, буу зэбсэгүүдые, нэн түрүүн ядерна зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые зогсоохо, адли тэгшэ эрхын, үнэн зүб байдалай гол ёһонуудаар уласхоорондын экономическа ба мэдээсэлэй шэнэ гуримуудые тогтоохо талаар шэглүүлэгдэһэн хэдэн шухала үүсхэлнүүдые гаргаа.

И. Ганди—Советскэ Союзай ехэ нүхэр юм. Тэрэ хани ёһоной алдаанай хэрэгээр СССР-тэ оло дахин ерэжэ, хоёр ороной арадуудай аша туһада, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал хангахын аша туһада Советскэ Союзай ба Индиин хоорондохи эбдэршэгүй бата хани барисаае бэхижүүлхэ хэрэгтэ ехэ хубитаяа оруулһан байгаа.

РАДЖИВ ГАНДИ— ИНДИИН ПРЕМЬЕР-МИНИСТР

ДЕЛИ. Индиин Премьер-Министр Индира Гандиин наһа бараһан ушарһаа республикын Министрнүүдэй кабинедэй дары зарлагдаһан заседани октябриин 31-дэ болобо. Гүрэнэй ба политическэ элитэ ехэ ажал ябуулагша Индира Гандиие харата муухайгаар алаһанһаа уламжалан, орон дотор тохёолдоһон байдалые тэрээн дээрэ зүбшэн хэлсэһэн байгаа.

ПТИ агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, Индира Гандиин хүбүүе — Индиин Национальна конгресс (И) гэдэг партиин Бүхэиндиин комитедэй Генеральна секретарь Раджив Гандиие шэнэ Премьер-Министрээр һунгаха гэһэн шиидхэбэри заседанида хабаадагшад абаһан байгаа. Индиин Президент Заил Сингх Р. Гандиие правительствын шэнэ толгойлогшо болгожо, тангаригыень абаба.

Индиин министрнүүдэй кабинет тогтоол баталан абаа. Тэрээн дотор иигэжэ хэлэгдэнэ: «Национальна нэгэдэлэй ба ороной бүрин бүтэн байлгын түлөө эсэшэ сусашагүй тэмсэлшэ И. Гандиин наһа бараһан дээрэһээ оронеймнай бүхы арад түмэн мүнөөдэр үншэрбэ. Бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй хүдэлөөн—агууехэ хүтэлбэрилэгшээ, дэлхэйн арад зон гүрэнэй элитэ ехэ ажал ябуулагшые алдаа. Доройтон уналгын ба гадаадын ээрхэг түримхэй ябуулгын орон доторнай тохёолдожо байха үедэ И. Ганди арад зоноо хүтэлбэрилөө һэн. Экономическа талаараа бэеэ дааһан байдалай гэршэ жэшээ болоһон ниитэ нэгэн, экономическа түгэлдэр хүсэтэй нациие байгуулха хэрэгтэ тэрэ асари ехэ хубитаяа оруулһан байгаа. Энэ шаналал гашуудалай сагта амгалан тайбан байхыень, угсаатадай үгээ ойлголсохыень, бата нэгэдэлтэй байхыень бүхы оронойнгоо хүнүүдые уряалнабди».

Тэрэ үеэр табигдаһан зүжэгүүд харагшадай халуун һонирхолые үүсхэдэг һэн. Ц. Шагжинай «Будамшуу» ба «Түрүүшын жэл», Д. Батожабайн «Барометр шуурга харуулна», А. Грибоедовай «Ухаанһаа уламжалһан зоболон», Н. Погодиной «Кремлиин курантнууд» театрай репертуарта бата һуурияа эзэлээд байгаа. Гэбэшье студинхидай асаржа ерэһэн гурбан зүжэг эдэ бүтээлнүүдэй хажууда бишыхашье балартажа харагдаагүй...

Содном Будажапов эдэ зүжэгүүдтэ гол рольнуудые наадаа.

Гүрэнэй шалгалтын комиссиин түрүүлэгшэ, СССР-эй арадай артист К. В. Скоробогатовай гартань барюулһан улаан гадартай диплом, «Буряад драмын театрта наадаһан гуша гаран ехэ роль, өөрынь табиһан 8 зүжэг, Буряадай искусствын II декадада хабаадалга, 1963 ондо КПСС-эй эгнээдэ абталга, Ленинградта аспирантурада һураһан жэлнүүдынь, Зүүн Сибириин соёлой институтда доцент болоһон ушарынь, тиин 1975 ондо Ленинэй орденто Буряадай гүрэнэй оперо болон баледэй академическэ театрай ахамад режиссерөөр томилогдолго — тэрэнэй зохёохы намтарай гол шатанууд болоно бшуу.

Буряад совет театрай хүгжэлтэдэ Содном Будажаповай оруулалсаһан хубитын нэйнгээ барлагта» Дон Хуанай, Шекспирэй «Хэдэр багасые номгоруулагад» Петруччиогой рольнуудые тэрэ гүйсэдхэһэн байна. Н. Дамдиновай «Илалтын дархашуулда» эрэлхэг зоригтой «партизан баабай» Нестор Каландаришвилиин образые, Х. Намсараевай «Тайшаагай ташуурта» муу мэхэшэ тайшаагай образые артист хабдари түгээсоор байгуулһан һэн.

Гражданай дайнай дүлэтэ жэлнүүдтэ зорюулжа, Ц. Шагжинай бэшэһэн «Хабарай дуунда» Цыбаанай, «Тангаригта» Батын сэдьхэл хүгүүлмэ романтическа образуудые С. Будажапов зураглаһан юм. Инаг дураяа, гэр бүлынхидөө һүрөөтэ дайн соогуур алдаһан Морхойн образ дээрэ хүдэлһэн үень тэрэнэй актёрско замай ээлжээтэ шата болоо һэн.

Институтаа дүүргэжэ гарамсаарнь, аза жаргал, алдар суу гээшэ тэрэнние хүлеэн угтажа байгаа гэхэдэ болохо юм. Ленинградта А. Н. Островскиин нэрэмжэтэ театральна институтай (мүнөө театрай, хүгжэмэй ба кинематографиин институт болонхой) түрүүшын буряад студиие дүүргэгшэдэй дунда Дээдэ-Ториин малшанай хүбүүн Содном Будажапов бии һэн. РСФСР-эй арадай артист, Буряадай АССР-эй республиканска шангай лауреат, Ленинэй орденто гүрэнэй оперо ба баледэй академическэ театрай ахамад режиссер Содном Дашижапович Будажаповые мүнөө мэдэхэгүй хүн манда үсөөн ёһотой.

Харин табяад онуудай һүүл багта түрүүшын буряад студиие дүүргэжэ гарагшадые Буряад орондомнай тон ехээр хүлеэжэ байгаа. Профессор Т. Г. Сойникова, РСФСР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша С. С. Клитин гэгшэдэй хүтэлбэри доро һураһан залуу бэлигтэйшүүл театраймнай найдал болохо байгаа бшуу. Театрай директор Ц. А. Балбаров түрүүтэй Ч. Генинов, Н. Гендунова, М. Степанова, В. Халматов, Ж. Иванов, Г. Лосев болон буряад сценын мэдээжэ бусад мастернууд залуу үетэнние аха нүхэдэй ёһоор угтаа бэлэй.

ХУБИ ЗАЯАНИИНЬ—ТЕАТР

Лопе де Вегын «Үбһэн дээрэ хэбтэһэн нохойдо» Теодорогой, А. П. Чеховэй «Ваня абгада» Войницкиин, В. Розовой «Урма баярые бэдэржэ» гэһэн зүжэгтэ Геннадиин рольнуудые тэрэ гүйсэдхэһэн байна.

«Арбан наймыатай энэ хүбүүнэй хоморой бэлигтэй байһан тушаа түрүүшынь алхамуудһаа тухайлхаар байгаа, — гэжэ хожомынь тэрээн тухай Ленинградайнь багшанар— профессор Т. Г. Сойникова, хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй доктор М. В. Побединский гэгшэд бэшэһэн юм. —Табан жэлэй туршада студидамнай һураха үедөө Будажапов айхабтар үсэдөөр, бодомжотой хурсаар хүдэлдэг байгаа. Дүнгынь гэхэдэ, һуралсалаа эрхим һайнаар гэрэ дүүргээ. Харин дипломно хүдэлмэриинень институтай багшанаршье, театр шэнжэлэгшэдшье, Ленинградай ба Буряадай республикын харагшадшье үндэрөөр сэгнэһэн байха юм. Мүнөө Содномой буряад театртаа наймаан жэлэй туршада хүдэлөөд байхада, энэ хүбүүндэ дэмы найдаагүй байһанаа ойлгобобди».

Хэды ехэ байһаниие нэгэ үгөөр сэгнээдхихэнь бэрхэтэй. Драматическа актер ба режиссёр ябахадаашье, соёлой институтда багшалхадаашье, хүгжэмтэ театрта режиссерөөр хүдэлхэдөөшье байгаалиин заяаһан бэлигээ, бүхы һайхан дура сэдьхэлээ ажабайдалайнгаа үдэр бүхэниие —дууһыень искусствада тэрэ зорюулаа. Тиихэ зуураа, гүнзэгыгөөр, өөрсэ янзаар бодомжолдог хоморой бэлигтэн байһанаа харуулаа.

Х. Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмын академическэ театрай сценэ дээрэ бүтээһэн образуудынь психологическа талаараа гүнзэгы байһаараа илгардаг һэн. Б. Пурбуевай «Сасуутанда» — согтой хүхюун Эрдэни, Цао Юй гэгшын «Тайфунда» гашуудалта Чжоу Пин, А. Сафроновой «Тогоошон эхэнэртэ» —дорюун Казанец, мүн Ц. Шагжинай, Ц. Галановай зүжэгүүдэй залуу геройнууд... Классическа зүжэгүүдтэшье артист хадуугдамаар образуудые бүтээгээ, А. Н. Островскиин «Хумхаатай мүнгэндэ» Васильковой, Лопе де Вегын «Дуратай хүжээтэ шата болоо һэн.

Эгээл энэ үеэр Содном Будажапов зохёохы ажалайнгаа гол темэнүүдые тодорхойлжо, режиссёрой мэргэжэлые шудалха тухайгаа бодомжолжо эхилһэн юм. Режиссёрско аспирантурые дүүргэһэнэйнгээ удаа Ц. Шагжинай «Тангаригые», А. Арбузовай «Минии хайрата Марадые», Ч. Айтматовай «Улаахан пулаадтай уляангирхамни» гэһэн туужын удхаар найруулагдаһан зүжэгые табижа, сэдьхэлдээ нангилан тахидаг зохёохы зорилгонуудаа бэелүүлжэ захалаа бэлэй.

Үе сагай халуун амисхалаар жэгнэгдэһэн тэдэ зүжэгүүд харагшадай ухаан сэдьхэлые оёортонь хүрэтэр хүдэлгүүлээ. «Улаахан пулаадтай уляангирханиие» табиһан зохёохы коллективтэ СССР-эй арадуудай театральна искусствын бүхэроссиин II фестивалиин дипломууд ба шангууд барюулагдаа...

«Минии һанахада, манай олонациональна соёлой хурдан түргэнөөр хүгжэжэ байһаниие тус зүжэг гэршэлнэ, — гэжэ эстон суута режиссер, Социалис Ажалай Геройн Каарел Ирд «Советская культура» газетын хуудаһануудта бэшээ һэн. — Романтическа үндэр мэдэрэлтэйгээр, үнэниие һэдэлжэ табигдаһан энэ зүжэг театральна алишье түбэйн мэргэлэхээр гэжэ һанагдана. Тиин зүжэгые найруулан табигшыньшье, гол рольнуудые гүйсэдхэгшэдэйшье Ленинградай театрай, хүгжэмэй ба кинематографиин институтда хүмүүжүүлэгдэһэн тухай мэдэхэдэе, «Уляангирханай» ондоогоор табигдаха аргагүй байһаниие ойлгооб».

Хүдөөгэй залуушуулай ажил хэрэгүүдтэ Д. Эрдынеевэй «Эртын хюруу», А. Ангархаевай «Хадын орьёл» гэһэн зохёолнууд зорюулагдаа. Аха дүү Монгол оронэй түүхын хуудаһануудтай, мүнөөнэйнь ажабайдалтай Д. Намдагай «Ээдрээ», Н. Балданогой «Гобиин нашан» гэһэн зүжэгүүд танилсуулаа...

Х. Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмын театрай академическэ гэһэн үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэһэндэшье, хожомынь Ажалай Улаан Тугай ордеоор шагнагдаһандашье театрай сценэ дээрэ удха түгэлдэр зүжэгүүдые олоор табиһан Содном Будажаповай хубита ехэл байха.

Хүгжэмтэ театрай ахамад режиссёрөөр томилогдоод байхадаа, Содном Дашижаповичые нэгэтэшье түдэгэсөөгүй гэхэ гүт? Үгы даа, бэрхэшээлнүүд байгаа, тээд байншьегүй яахаб! Шэнэ жанрые шудалжа, тэрээндээ дадаха хэрэг гараа ха юм. Гэбэшье оперно искусствын орёо шухала жанрта хүдэлхэ хабатай байһанаа С. Будажапов гэршэлээ.

Нэгэдэхеэр, тэрэ зохёохы баян дүршэлтэй болоод байгаа. Хоёрдохёор, бэлиг түгэлдэр режиссерто нэгэ һаналтан абаһаар олдоодхино ха юм. Тиигээдшье энэ театрта бэлигтэйшүүлэй эб нэгэдэлтэ коллектив тэрэниие угтаал даа.

Удангүй Ленинградай С. М. Кировэй нэрэмжэтэ оперо болон баледэй академическэ театрта, мэдээжэ режиссер Р. Н. Тихомировэй хүтэлбэри доро тэрэ 3 һарын стажировко гараба. Һүүлээрнь буряад суута дуушан, СССР-эй арадай артист Л. Линховоин, режиссёр, СССР-эй арадай артист И. М. Туманов гэгшэдтэй суг М. Фроловой «Энхэ-Булад баатарые» шэнээр табиһан, тэрэ үеэр (1979 оной зун) Москва, Ленинград хотонуудта үнгэргэгдэхээ байһан зохёохы тоосоондо театрай бэлдэһэн байна. Уданшьегүй театрта «академическэ» гэһэн үндэр нэрэ зэргэ олгогдоо бэлэн.

Оперын хоморой бэрхэ дуушадтай зохёохы энэ коллектив бүхэдэлхэйн хүгжэмтэ классикын эрхим зохёолнуудта хандана. Оронойммай үсөөхэн театрта табигдадаг Дж. Вердиин оперонууд —«Дон Карлос», «Отелло», «Аттила» гэхэ мэтэнүүд — театрай репертуарта хойно хойноһоонь оруулагдаба. А. Холминовой «Оптимистическэ трагеди», Б. Ямпиловай «Нюдөө харалга», «Үхэлһөө хүсэтэй» гэһэн оперонууд хүгжэмтэ театраймнай сценэ дээрэ удха түгэлдэрөөр табигдаа. Тинхэдэ Дж. Пуччиниин «Тоска» репертуарта оруулагдахаар бэлдэгдэжэ байнхай.

Концертнүүдтэ театрайхид нилээд ехэ сагаа зорюулна. Улаан-Үдымнай хүдэлмэришэн гү, хүдөө нютагай малшан гү— хэншье байг — театрай концертнэ программануудые тон ехээр баясажа харадаг, сэдьхэлээ ханан шагнадаг байна бшуу. Сибириин болон Алас-Дурна зүгэй олон тоото хотонуудташье театрай гастрольно программые һонирхон хүлеэдэг юм.

Баледэй артистнуудһаа гадна, СССР-эй арадай артист Ким Базарсадаев, РСФСР-эй арадай артист, Россин Федерациин Гүрэнэй шангай лауреат Д. Дашиев, залуу дуушад, Миланай «Ла Скала» театрай стажёрнууд В. Бальжинимаев, Г. Шойдагбаева болон бусад олон бэлигтэйшүүл ахамад режиссёрой хүтэлбэри доро концертнэ репертуарые бүридхүүлнэ. Жэшээлбэл, 1983 ондо Буряадай АССР-эй литературын, искусствын үдэрнүүдэй Москвада үнгэргэгдэхэдэ, мүн Буряадай АССР-эй коммунис байгуулалтада туйлаһан амжалтануудай жэшээ дээрэ СССР-эй үдэрнүүдэй МНР-тэ үнгэргэгдэхэдэ, концертнэ ехэ-ехэ программануудые театрай коллектив бэлдээ һэн.

Налгай урин, сэдьхэлээр зоолэн хүн һэн тула Содном Будажапов багшын ажалда ехэ таарамжа хүдэлнэ. Зүүн Сибириин соёлой институтын багшанар — РСФСР-эй арадай артист, профессор Б. Н. Вампилов, Буряадай АССР-эй габьяата артистка Н. Шагдарова, А. Баскаков, С. Аранжуров болон бусадтай суг тэрэ соёлой мэргэжэлтэдые нилээд олоор хүмүүжүүлээ. Республикын кукольна театрай ахамад режиссёр, драматург Б. Эрдынеев, буряад драмын театрай актер Д. Дашинамжилов, гүрэнэй ород драмын театрай бэлигтэй залуу артистка Н. Рагулина, энэл институтай багшанар — В. Рябышев, Д. Халматова гэгшэд С. Д. Будажаповай шабинар юм. Тэдэнэйнгээ амжалтаар, туйлалтануудаар багшань омогорхоно. Бүхы Зүүн Сибириин нютаг хизаарнуудта, Яхадай, Тувын республикануудта, Монголой Арадай Республикада олон шабинарынь хүдэлнэ. Барханай, Баян-Голой арадай театрнуудай, Сэлэнгын районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозойхидой уран һайханай харалгануудта амжалтатайгаар хабаадахада, Содном Дашижапович мүн лэ үнэн сэдьхэлһээ баясадаг. Юундэб гэхэдэ, театрынь эдэ коллективүүдые шефтээ абанхай бшуу.

Харин театрайнгаа ажал хэрэгүүдэй, зохёохы нэрэ хүндын түлөө Содном Дашижапович сэдьхэлээ ехэтэ зободог. Мүнөө тэрэ зохёохы бэлигээ һалбаруулха түлэг дундаа ябана гээшэ. Тиимэһээ бүгэдэ олон уншагшадай, театрта дуратайшуулай зүгһөө ажалдань амжалта, ажабайдалдань жаргал хүсэе.

А. ПОЛИТОВ,
театр шэнжэлэгшэ.

СОЁЛОЙ ҺОНИН

АЯЛГА ДУУНАЙ ҺАЙНДЭР

«Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда совет арадай туйлаһан илалтын 40 жэлэй ойдо—Буряадай композиторнууд» гэһэн уряа доро Буряадай АССР-эй Композиторнуудай холбооной правлениин пленум октябриин 26-һаа 29 хүрэтэр Улаан-Үдэ хотодо боложо дүүрэбэ. Эдэ үдэрнүүдтэ үнгэргэгдэһэн камерна ба хүүгэдэй, симфоническа ба буряад дуунай концертнүүдтэ республикымнай композиторнуудай һүүлэй жэлнүүдтэ найруулан зохёоһон бүтээлнүүд шэнхинэһэн байна.

Республикын Композиторнуудай холбооной правлениин түрүүлэгшэ Б. Б. Ямпилов пленум нээхэдээ, иигэжэ хэлэбэ:

—Илалтын 40 жэлэй ойдо зорюулагдаһан пленумнай Композиторнуудай холбооной зохёохы тоосоон болохо зэргэтэй. Өөрөө Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда хабаадаһан хүн хадаа, дайнай үеын үйлэ хэрэгүүд тушаа дурасхаалай арад зоной зүрхэндэ мартагдашагүй байһые хүндэтэй дээрэ тоолодогби. Энэ ушар хадаа бидэниие шэнэ зохёол бүхэндэ зоригжуулха ёһоороол зоригжуулна.

Саашадань нүхэр Б. Б. Ямпилов тоосоото үе соо хэгдэһэн ажал хэрэгүүд тухай тобшо тэдыгээр хөөрэбэ. Тиихэ зуураа КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Совэдэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. У. Черненко СССР-эй Уран зохёолшодой ойн баярай пленум дээрэ үгэ хэлэхэдээ, оронойммай уран һайханай интеллигенцидэ сэдьхэл зоригжуулма социальна захил хэһэн байна. Тэрэнь бидэнэй хүдэлмэриин залан шууд хүтэлбэри мүн гэжэ Б. Б. Ямпилов онсолон заагаа.

Удаань хоёр отделениһээ бүридэһэн симфоническа концерт бэлигтэй залуу композитор В. Усовичой «3-дахи симфониин» аялга хүгжэмөөр эхилээ. Бүмбэрсэг дэлхэйн бүхы арад түмэнэй һанаа сэдьхэлые зобоожо байһан асуудалда— эб найрамдалай темэдэ зорюулагдаһан энэ симфониие харагшад ехэ анхаралтайгаар шагнажа, һайшаан угтаба. Шагнагшадта анха түрүүшынхеэ дурадхагдаһан Ж. Батуевай «Хойто зүгэй үглөө» гэһэн увертюрэ, тиихэдэ Ю. Ирдынеевэй «Драматическа поэмэ», С. Манжигеевэй «Арадуудай хани барисаан» увертюрэ шагнагшадай халуун альга ташалгаар угтагдаа. Д. Жалсараевай үгэ дээрэ Б. Ямпиловай найруулан зохёоһон «Дурасхаалай хүшөөгэй дэргэдэ», А. Андреевэй «Багша минии — Ленин» гэһэн ораторинууд. М. Агашинагай үгэдэ Ж. Батуевай «Февралиин хоёр» гэһэн баллада шагнагшадай һайшаал магтаалда хүртэбэ.

Удаадахи үдэрнүүдтэ хүгжэмэй училищиин концертнэ зал соо, оперо болон баледэй театр соо буряад дуунай, камерна хүгжэмэй концерт болоһон, Б. Ямпиловай «Үхэлһөө хүсэтэй» гэжэ оперо харуулагдаһан байна.

Олониитын анхарал ехээр татаһан буряад дуунай концерт тухай хэдэхэн үгэ хэлэлтэй. Тус концертдэ олон шэнэ дуунууд шагнагшадай һонорто дурадхагдаа гэжэ нэн түрүүн тэмдэглэлтэй. Жэшээлхэдэ, Б. Ямпиловай «Би Россида түрөөб», «Росси», Б. Цырендашиевай «Манай Росси», Ю. Ирдынеевэй «Москва — Улаан-Баатар» болон бусад. Оперо болон баледэй театрай эрхим түрүү дуушад Д. Дашиев, В. Бальжинимаев, Б. Бороев, Л. Шагдыров, С. Бадмаев, Г. Шойдагбаева, О. Аюрова, В. Цыдыпова, В. Базарова гэгшэд дуунуудые ирагуу һайханаар аялгатуулаа.

Республикын Композиторнуудай холбооной XII пленумэй дүнгүүдые согсолһон зүбшэн хэлсэлгэ партиин Улаан-Үдын горкомой бага зал соо үнгэргэгдэбэ. Пленумэй хүдэлмэридэ хабаадаһан айлшад, республикын искусствын ажал ябуулагшад, соёлой эмхи зургаануудай түлөөлэгшэд тэндэ байлсаа. Зүбшэн хэлсэлгэдэ үгэ хэлэһэн Ленинградай Композиторнуудай холбооной түлөөлэгшэ Ю. Н. Корнаков, Новосибирскын хүгжэм шэнжэлэгшэ К. Г. Чесноков, Буряадай гүрэнэй филармониин директор В. Г. Николаев, республикын Уран зохёолшодой холбооной түрүүлэгшэ Н. Г. Дамдинов, Яхадай АССР-эй Композиторнуудай холбооной түрүүлэгшэ Н. С. Берестов, Буряадай оперо болон баледэй театрай дуушан В. Бальжинимаев, Шэтын композиторнуудай зохёохы нэгэдэлэй түлөөлэгшэ Л. Г. Аверьян, РНМЦ-гэй директор Н. Ю. Мадуев, РСФСР-эй Композиторнуудай холбооной секретарь В. Г. Агафонников, Буряадай АССР-эй соёлой министр Д. З. Жалсараев гэгшэд пленумэй хүдэлмэриин урагшатайгаар үнгэрһэниие баяртайгаар тэмдэглээ. Тэдэнэй зариманай хэлэһэн үгэнүүдые уншагшадай анхаралда дурадханабди.

—Холбоонтнай үсөөн композиторһаа бүридэһэншье һаа, томо-томо захатануудые найруулан зохёохо бэлигтэй, хабатай, зоригтойшье композиторнуудтай гэжэ тэмдэглэхэ шухала. Аша үрэ ехэтэйгээр хүдэлжэ байһан аха заха композиторнууд Ж. Батуев, Б. Ямпилов, мүн дундуур үеынхид Ю. Ирдынеев, А. Андреев, С. Манжигеев, В. Усович гэгшэд намайе илангаяа ехээр баясуулаа,— гэжэ Ю. Н. Корнаков (Ленинград) хэлээ һэн.

— Буряадай композиторнууд Илалтын 40 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтажа байна. Дайнай темэдэ зорюулагдаһан симфони, оратори, увертюрэ, баллада, кантата, соната—юрэдөө, хүгжэмэй бүхы жанраар олон бүтээлнүүд мүндэлһэн байна. Энэ хадаа Буряадай композиторнуудай үргэн ехэ арга боломжонуудые үшөө дахин гэршэлжэ үгэнэ, —гэжэ К. Г. Чесноков (Новосибирск) мэдүүлээ.

— Республикымнай Композиторнуудай ба Уран зохёолшодой холбоонууд үнинэй дүтын харилсаа холбоотой юм. Композиторнуудай удха түгэлдэр бүтээлнүүдые шадамар бэрхээр гүйсэдхэн, шагнагшадта хүргэжэ үгэхэ бэлигтэй дуушадтай байһанаа тэмдэглэмээр. Һүүлэй жэлнүүдтэ Д. Дашиев Г. Шойдагбаева хоёрой хоолой, гүйсэдхэхы маяг шагнагшадай үндэр дээдын сэгнэлтэдэ хүртэдэг. В. Бальжинимаевай бэлиг һайнаар задаран харагдажа эхилэнхэй. «Оюун бэлиг хадаа бүгэдэ арадай баялиг, тэрээндэ гамтайгаар хандаха хэрэгтэй» гэжэ КПСС-эй ЦК-гаи Генеральна секретарь К. У. Черненко тэмдэглэһэн юм. Тиимэһээ бэлигтэйшүүлэй зэргые олон болгон, тэдэнэй хоолойдо тааруулжа, дуунуудые бэшэхэ шухала,— гэжэ Н. Г. Дамдинов тэмдэглээ.

— Минии Буряад орон ерэхэ бүри хүгжэмэйтнаи ажабайдал онсо һонин үйлэ хэрэгүүдээр баяжаһан, бүтээлнүүдынь шанарай талаар хүгжэпэн байдаг. Композитор бүхэн дуу найруулаад, тэрэнээ ямар дуушанаар аялгатуулаа һаа таарамжатай байхаб гэһэншүү бодолдо абтадаг. Танда иимэ асуудал гарадаггүй байна. Буряад дуунай концертдэ һуухадаа, гүйсэдхэхы талаараа уласхоорондын эрилтэнүүдтэ хүрэһэн бэлигтэй дуушадаартнаи баясажа байгааб. Шагнаһан бүтээлнүүдээ, илангаяа А. Андреевэй, Б. Ямпиловай, Ж. Батуевай, С. Манжигеевэй, Ю. Ирдынеевэй хүгжэм, дуунуудые һайхашаагааб,— гэжэ В. Г. Агафонников (Москва) урмашан мэдүүлээ.

Илалтын 40 жэлэй ойдо зорюулжа, композиторнууднай яһала олон хүгжэмтэ шэнэ бүтээлнүүдые найруулаа. Хоёрдохёор, композиторнууднай хүгжэмэй талаар үргэн ехэ хэмжээнэй асуудалнуудые шиидхэхэ хүсэтэй байһанаа дахин гэршэлбэ. Элдэб янзын тематикаар бүхы жанрнуудта бүтээлнүүдые найруулаа. Гурбадахяар, Буряадай композиторнуудай бэлиг шадабари хүгжэмэй бүхэсоюзна, уласхоорондын эрилтэнүүдтэ гүйсэд харюусамаар ургаһан байна. Композиторнуудай холбоон ехэ хүдэлмэри хээ. Энэнь үнгэрһэн буряад хүгжэмэй фестиваль дээрэ харагдаба. Тиимэшье һаа, шиидхэхэ зорилгонууд мүн лэ ехэ. Тэрэниие бэелүүлхын тула эсэшэ сусашагүйгөөр хүдэлхэ хэрэгтэй.

Б. ДАМБАРИНЧИНОВ.

АНГУУША НОХОЙНУУДАЙ ВЫСТАВКЭ

Тэжээмэл амитад сооһоо нохойнууд эгээл олон үүлтэрэй гэжэ тоологдоно. Мүнөө дэлхэй дээрэ бэе бэеһээ элдэб шэнжээрээ илгарһан нохойн 400 үүлтэр бии.

Нохой хадаа эртэ урдын сагһаа хүн түрэлтэнэй гэрэй болгожо тэжээһэн түрүүшын амитан болоно. Нохойн уг гарбал шоноһоо эхитэй гэжэ эрдэмтэд тодорхойлонхой. Юуб гэхэдэ, нохой шоно хоёрой араг яһан, толгой адлирхуу ха юм. Хэдэн зуугаад жэлнүүдэй туршада хүнүүд хэрэгтэй нохойнуудые шэлэн илгажа, һайн үүлтэрнүүдые гарһаһан байдаг. Зүүн Сибирьтэ болон Алас-Дурна зүгтэ «Зүүн Сибириин хусааша» гэжэ ангууша нохойн үүлтэр магтаалтай. «Хусааша»—дунда зэргын, хүнгэн, шүрбэһэлиг бэетэй нохой юм.

Ан амитаниие, шубуу шонхорые бэдэржэ олоод, эзэнэйнгээ ерэтэр хусажа, хүлеэжэ һуудаг зантай һэн тула энэ үүлтэр «хусааша» гэжэ нэрэтэй болонхой. Тэрэ хэрмэ, һолонго, булга, туруута ангуудые олзоборилходо ехэ туһалдаг. Манай республика дотор хэрмэнэй 100, булганай 75 процентнь хусаашын оролдолгоор баригдадаг гээшэ.

Мүнөө үедэ һайн ангууша нохойнууд хомор болошонхой. Энээнэй шалтагааниинь иимэ: хэрмэшэ, булгаша, «хусаашанууд» үүлтэргүй нохойнуудтай «орёолдоод, агнууриин шанаргүй, муу, хэндэшье хэрэггүй гүлгэдые гаргана. Зольбо, эзэгүй, зайгуул нохойнууд хүдөө районуудта, хаанашье олон. Эдэнэр ангууша нохойнуудтай худхалдажа, һайн үүлтэрэй эхи таһалжа, үндэһөөрөө хосоржо эхилээ гэжэ тэмдэглэлтэй.

Эрхүү хотоһоо 50 километрэй газарта, Моты һууринай хажууда, «Зүүн Сибириин хусааша» нохойн кооперативна питомник бии юм. Тэндэ нохойн үүлтэр һайжаруулха, тобир, габшагай бэетэй гүлгэдые абаха хэрэгтэ питомнигой охотоведүүд, зоотехнигүүд оролдолго ехээр гаргана. Нэн түрүүн үсхэбэрилхэ үндэһэ табижа, Яхадай, Буряадай республикануудһаа, Шэтын болон Эрхүүгэй областьнуудһаа һайн үүлтэрэй эрэ, эмэ нохойнууд иишэ асаргадаһан байгаа.

Буркоопсоюзай коопзверопромхозуудай трест Эрхүүгэй питомнигһоо жэл бүхэндэ 25 гүлгэ шэлэжэ асараад, штатна ангуушадта миинтээр хубаажа үгэдэг. Питомнигһоо ерэһэн үүлтэр һайнтай гүлгэд ангууша нохойнуудай олзоборилгын шанар һайжаруулха, ехэ нүлөө үзүүлхэ гэжэ найдагдана.

Улаан-Үдын «Труд» гэжэ стадион дээрэ ангууша нохойнуудай республиканска выставкэ һаяхан үнгэргэгдэбэ. Энэ выставкэдэ Зэдын, Улаан-Үдын госпромхозууд, Прибайкалиин, Баргажанай коопзверопромхозууд, Улаан-Үдэ городой ангуушадай бүлгэм хабаадалсаба. Энэ харалгада хамтадаа ангуушад 6 үүлтэрэй 25 нохой асарһан байна. Эдэнэй дунда Баруун болон Зүүн Сибириин «хусаашад», сеттер, спаниэль, фокстерьернүүд бии. «Баруун Сибириин «хусаашадай» дунда Ю. А. Колыковой «Сокол» гэжэ нэрэтэй эрэ нохой, «Зүүн Сибириин хусаашадай» дунда Н. А. Хитрихеевэй «Мухтар» гэжэ нохой 1-дэхи һууринуудта гараба. Үүлтэрнүүдэй дунда түрүүшын гурбан һуури эзэлһэн нохойнууд дипломуудаар тэмдэглэгдээ. Һайн нохойнуудые тэжээдэг, һургадаг ангуушадта үнэтэ бэлэгүүд барюулагдаа. Выставкэдэ эрхим һайн сэгнэлтэнүүдые абаһан нохойнуудые үүлтэр һайжаруулха хэрэгтэ саашадань хэрэглэхэ гэжэ дурадхагдаһан байна.

Үнгэргэгдэһэн энэ заншалта выставкэ хадаа манай республикын ангуушад нохойнуудай үүлтэрые саашадань һайжаруулан хүгжөөхэ хэрэгтэ анхаралаа онсо хандуулдаг болонхой гэжэ гэршэлээ. Охотоведүүд ангуушадай дунда ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулжа, үргэн ехэ хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэһэн байна.

Гүлгэ шэлэжэ абахадаа, уг гарбалынь хүсэд мэдэхэ хэрэгтэй. Түрэлхидынь агнууриин һайн шанартай байха зэргэтэй. Залуу нохойе витамин ехэтэй эдеэгээр тэжээхэдэ һайн. Тиихэдэ гүлгэд түргэн ургадаг, ехэ болодог. Халдабарита тахал болон галзуу үбшэнһөө хамгаалжа, нохойнуудаа хабартаа ветеринарна станци абаашажа, тарилга жэл бүри хүүлэхэ гээшэ ангуушадай нангин уялга. Дүрбэн хүлтэй туһамаршадаа ээзгүйгөөр гэрһээ холо табилтагүй. Нохойнуудые түмэр сеткээр хүреэлэгдэһэн хашаатай байра соо хаахада, алишье талаараа һайн байдаг.

Эндэ гүйхэ, харайха талмайнь уужам байха ёһотой. Хура бороо, һалхинһаа хоргодон, нохойн ороод хэбтэхээр бүүдхэ табиха. Үйлсөөр гүйжэ ябадаг эзэгүй нохойнууд, зольбо амитадай тоодо абтаад, усадхагдаха ёһотой. Нохойн үбшэлһэн шэнжэтэй боломсоор, ветеринарна эмхи зурганда заатагүй абаашажа, шалгуулха, аргалуулха хэрэгтэй.

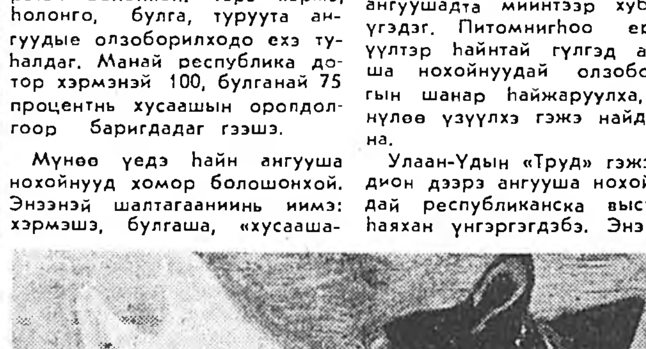

М. ГЫЛЫКОВ,
Буркоопсоюзай коопзверопромхозуудай трестын охотовед.

УНШАГШАДЫЕ ҺОНИРХОХОЛ БАЙХАТ

СИБИРЬТЭ... ПЕЛИКАНУУД

ХАБШААХАЙНУУДЫЕ ҮСХЭБЭРИЛНЭ

САГААН УГОРЬ ЗАГАҺАН

АКУЛАНУУД АМИДАРДАГ БАЙГАА

САЛАМАНДРА БАРИГДАА

(ТАСС)

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Лекционно пропагандые аша үрэтэйгөөр ябуулха» — түрүү бэшэг. «Замбуулиние шэнжэлгэдэ элитэ ехэ амжалтануудые туйлаһанай түлөө»— ТАСС-ай мэдээсэл. КПСС-эй ЦК-гай октябриин Пленумэй шиидхэбэринүүдые дүүргэхын түлөө. «Ерээдүйн ехэ арга боломжонууд» — В. Вадмаевай репортаж. ТАСС-ай һүүлэй шэнэ һонин.

Хоёрдохи хуудаһанда. Үзэл сурталай хүдэлмэри. «Хамтын хүсөөр» — В. Трухинай статья. Мал ажал — онсо шухала һалбари. «Эбтэй эетэй коллектив байгуулха» — Г. Ковалевой статья. «БАМ: түгэсхэлэй жэл» — мэдээсэлнүүдэй суглуулбари.

Гурбадахи хуудаһанда. Эрдэм — үйлэдбэридэ. «Биологиин ерээдүй» —Э. Климашевскиин статья. Хилын саанаһаа.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Байгалай үмэнэхи түрэл хизаарнай» — суглуулбари. «Шанга хэмжээнүүдые абаха» — В. Сахаровскиин статья. Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — «Красные колокола» — 7 серитэй уран һайханай фильм. 4-дэхи сери. 10.55 — Мультфильмнүүд. 11.25 — Концерт. 11.40 — Баримтата фильм. 12.30—Шэнэ һонин. (12.35 хүрэтэр). 15.15—Шэнэ һонин. 15.35 — Баримтата фильмүүд. 16.10 — Концерт. 17.05 — «Ород хэлэн». 17.35 — Вьетнамай искусство. 18.10 — Мультфильмнүүд.

Улаан-Үдэ. 19.00 — «Байгал» — нютагуудай һонин. 19.10— Буряад хэлэнэй хэшээл.

Москва. 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 20.05 — «Хани харилсаан». 20.35— РСФСР-эй габьяата артистка Е. Шаврина ород арадай дуунуудые гүйсэдхэхэ. 21.00 — «Красные колокола»—7 серитэй уран һайханай фильм. 5-дахи сери. 22.00 — «Время». 22.30 — СССР-эй арадай артист Н. Мордвинов. 23.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 24.00 — Футболоор СССР-эй чемпионат. «Торпедо» — «Зенит».

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — Баримтата фильм. 9.35, 10.40—Түүхэ. 4-дэхи класс. 10.00 — Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 10.10 [illegible] 10.40 — Англи хэлэн. 11.05— Физикэ болон техникэ. 11.35, 12.05 — А. С. Пушкин. «Песнь о вещем Олеге». 12.40—Эрдэм дэлгэрүүлгын фильмүүд. 13.10 — Обществоведени. 10-дахи класс. 14.10—Совет уран зурагай искусство. 14.55—«Мэдэхэ, шадаха бай!». 15.25—В. Вишневский. «Оптимистическая трагедия». 16.10—Шэнэ һонин. 19.00—«Манай саад». 19.30 — Баримтата фильм.

Улаан-Үдэ. 19.45 — Баримтата фильм. 20.15 — Танай бэшэгүүдээр.

Москва. 21.00 — «Амгалан нойрсогты, багашууд!». 21.15 — «Таанад энээние шадаха». 22.00 — «Время». 22.30 — Кинопанорама.

Редактор
Р. Б. ГАРМАЕВ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор — 2-50-96, приемная — 2-54-54, зам. редактора — 2-68-08, зам. редактора — 2-82-62, отв. секретарь — 2-50-52, секретариат — 2-66-76, отделы: партийной жизни — 2-34-05 пропаганды — 2-56-23 промышленности и строительства — 2-61-35, сельского хозяйства — 2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта — 2-69-58, культуры и школ — 2-60-21, 2-57-83, информации — 2-60-91, переводов — 2-54-93, писем и селькоров — 2-67-81 корректорская — 2-33-61, выпускающие — 2-35-95.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Улан-Удэ ул. Ленина 35 Н-01604, заказ № 252. Индекс 04649.